Monica Levinger

Bunicile de la Paltin - un reportaj dintre file de jurnal

Muşatinia, 2020

Editor: Emilia Ţuţuianu Redactor:
Dorin Dospinescu
Grafica copertă: Iurie Braşoveanu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
LEVINGER, MONICA
Bunicile de la Paltin - un reportaj dintre file de jurnal / Monica Levinger. - Cordun : Editura Muşatinia, 2020

ISBN 978-606-8203-91-1

821.135.1

Paltin e un nume popular pe harta țării. Am aflat-o de curând, după ce in decursul unui an de zile a fost să fie să ajung de patru ori într-o așezare cu numele amintit. Din curiozitate, din dorința de a ști mai mult, am început să-mi pun întrebări. Scotocind Internetul, mi-au apărut pe ecranul calculatorului o mulțime de „Paltini" şi astfel am aflat că arborele binecuvântat în viziunea populară şi-a împrumutat denumirea mai multor sate, în județele Brașov, Sibiu, Suceava şi Vrancea. Ca şi cum n-ar fi fost îndeajuns, doua râuri din zona Sibiului şi Bistriței Năsăud se cheamă *Paltin*, în timp ce în județul Prahova, pe râul Doftana se înalță barajul *Paltinu*. Ținuturile nemțene participă şi ele la această competiție națională, doar că apelativul cu sonoritate aparte desemnează un așezământ nemenționat de wikipedia: un loc de poveste, despre care nu pot să nu scriu...

Un punct plutitor pe harta țării

Mă sui în microbuzul deja tras la linie, din Autogara Conpastru - Piatra Neamț. După ceasul atârnat la vedere, pe fațada clădirii dispeceratului auto, ar mai fi 20 de minute până la plecare. Sunt, inevitabil, prima pasageră. Spun asta din cauza dereglării cronice de care sufăr - să nu întârzii niciodată şi nicăieri, ba pe cât posibil, să ajung cu mult timp înainte decât ar trebui. Beteșugul ăsta al meu îl cam nemulțumește pe nea Vasile, șoferul cursei. *„Ce faceți doamnă, îmi stricați curățenia?! Încă nu s-a uscat pe jos şi-mi lăsați urme!"* După ce mă vede păşind în vârful picioarelor, se îmbunează şi mă întreabă împăciuitor: *„Tot la Paltin? Atunci 15 lei."*

De când s-au redus maşinile din lipsa de călători, nea Vasile este unicul șofer pe ruta Piatra Neamț - Mănăstirea Petru

Vodă. Îl ştie toata lumea şi el, la rândul lui, cunoaşte întreaga vale a Bistriţei, de la bătrâni, că ei merg mai mult cu cursa, oameni maturi şi tineri, până la elevii care circulă zilnic spre şcolile din împrejurimi. Şi cum simţul umorului nu-i lipseşte şoferului nostru, cu excepţia ocaziilor în care i se strică curăţenia în maşină, e o plăcere să călătoreşti pe ruta amintită. Nici nu simţi când au trecut cele două ore de drum.

Fără să vreau trag cu urechea la ce vorbesc călătorii, ceea ce nu mă împiedică să mă uit pe geam la priveliştile al căror dor îl port mereu în suflet; chiar şi acum, când le admir. Tare îmi mai place sa fiu cu gândurile mele, dar nu singură, ci printre oameni, ca în maşina asta plină ochi cu munteni de pe Valea Bistriţei.

Nea Vasile e băiat simpatic, glumeşte şi ne povesteşte din păţaniile lui pe drumuri de munte. Râde cu voie bună şi nu se sfieşte, la câtă experienţă se laudă că are, să apese pedala de acceleraţie. Drumul şerpuit, cu fiecare din serpentinele lui periculoase, îi este bine cunoscut şi cu toate astea, aş prefera să nu mâne atât de tare. Priviţi dintr-o dronă am putea părea un punct lin plutitor pe harta ţării, însă numai noi ştim ce simţim. ,,*Parcă ar duce saci cu cartofi*!" se revoltă o femeie din spatele meu, care mai are şi ghinionul să stea pe scaunul de pe roată. Cuvintele sunt spuse cu năduf, dar încet, să nu audă şefu', căci ,,*asta ne-ar mai lipsi acum, să-l enervam când e la volan*".

Şi uite aşa, hurducaţi şi aruncaţi în sus, revenim la locurile noastre în virtutea gravitaţiei, pentru a fi luaţi apoi în primire de o alta forţă neînduplecată a fizicii. Sub puterea ei ne înclinăm cu toţii la unison, fără putinţă de împotrivire, când la stânga, când la dreapta. Sunt sigură că cei care au uitat să-şi facă rugăciunea la începutul călătoriei, o spun negreşit pe

parcursul ei, de la Bicaz în sus, când tot ce-ți dorești este să ajungi cu bine la destinația aleasă.

În intersecția unde un marcaj rutier ne indică drumul spre mănăstirea Petru Vodă, ne despărțim de șoseaua Poiana Teiului - Pipirig şi o luăm la stânga. De aici drumul continuă prin pădure şi urcă cale de cinci kilometri spre *mănăstirea din deal*, cum o numesc localnicii. Pentru cei ca mine, interesați de *mănăstirea din vale*, nea Vasile oprește la troiță sau, dacă e în toane bune, face un ocol scurt până în fața bisericii, să ne scutească mersul pe jos pe ultima sută de metri.

Cobor din maşină împreună cu alte două persoane - o tânără cu alură adolescentină şi o doamnă mai în vârstă decât mine. Las bagajul jos pentru o clipă, să pot îmbrățișa din priviri, nestânjenită, priveliștea din fața mea. Aerul tare de munte îmi urează bun venit. Ce uşurare şi ce bucurie că am ajuns la locul atât de drag. În câteva minute o voi revedea pe mama. Chiar sunt la **Paltin**!

Drumul mierii

Cât timp am dat bineţe locului, cursa a şi ieşit pe poarta mănăstirii. Aud pietrişul scrâşnind sub cauciucuri şi pentru o clipă, apuc să mai zăresc maşina lui nea Vasile dispărând cu restul de călători. Nu le mai vad pe doamnele coborâte împreună cu mine, unde au dispărut oare, atât de repede?

E amiază târzie la Paltin, în jur nici ţipenie de om. Liniştea e deplină, atotstăpânitoare; aerul se supune şi el aceleiaşi nemişcări. Clopotul care cheamă zilnic la închinare, se odihneşte tăcut sau poate cine ştie, o fi cufundat în rugăciune, la fel ca şi munţii împrejmuitori, la fel ca întreaga aşezare. Dacă aş fi la prima mea vizită la mănăstire, aş putea crede că am ajuns în ţinuturile de poveste ale ,,Frumoasei din pădurea adormită" şi că aici pur şi simplu nu se întâmplă nimic - adică niciuna dintre acele munci sau îndeletniciri omeneşti care presupun mişcare şi ale cărei rezultate le poţi vedea cu ochiul liber; doar lucrare lăuntrică prin reculegere şi rugăciune. Dar nu este prima oară când ajung la Paltin, aşa că nu mă las păcălită de aparenţele înşelătoare.

În copilărie îmi plăcea să mă uit cum îngrijea albinele unchiul meu din Ceahlău, sat la o aruncătura de băţ de Paltin. La gura stupului abia de vedeai câteva din măruntele vietăţi zumzăitoare, intrând sau ieşind prin deschizătura îngustă, însă când ridica nea Costică acoperişul căsuţei din lemn, ce spectacol fascinant mi se dezvăluia în faţa ochilor măriţi de-atâta minunare! Nu-mi puteam lua privirea de la miile de albine lucrătoare, forfotind încoace şi încolo. Fiecare în parte îşi ştia datoria şi toate la un loc trudeau în armonie pentru acelaşi scop. Precum albinele intr-un stup, aşa îmi apare mie obştea de la Paltin, reunind în cea mai mare chinovie din ţară peste 150

de maici. Acestora li se alătură în jur de 30 de bătrâne şi 20 de copii, elevi de şcoala generală.

Când cunoşti mai îndeaproape viaţa acestei comunităţi, vezi locul cu alţi ochi şi nu-l mai crezi cuprins de moleşeală doar pentru ca nimeni nu umblă pe afară la ora la care te-ai nimerit să sosești tu. Aici, cu 2 kilometri mai la vale de mănăstirea Petru Vodă, ,,drumul mierii" trece şerpuit prin fiecare din clădirile aşezământului - biserica, căminul-spital de bătrâne, clădirea internat pentru copii, stăreţia, laboratorul de produse naturiste, biblioteca, trapeza (în limbaj laic, sala de mese pentru maici şi oaspeţi), corpurile de chilii şi camerele pentru credincioşii interesaţi să înnopteze la mănăstire. Să spui că viaţă monahală înseamnă doar rugăciune, ar fi cea mai mare nedreptate făcută ,,albinelor lucrătoare" de la Paltin .

Şi câtă diversitate! Aici ai să întâlneşti ,,maici de bunici", la azilul de bătrâne şi ,,maici de copii", în căminul cu regim de internat şcolar; maici care cutreieră dealurile şi pădurile după plante medicinale şi fructe de pădure, pentru a pregăti din ele medicamente naturiste, produse cosmetice, siropuri şi dulcețuri; maici care mânuiesc cu măiestrie condeiul, culeg materiale scrise, se îngrijesc de editarea de cărți şi publicaţii religioase; maici care se ocupă cu croitoria, ţesutul, broderia şi pictură - din mâinile lor iscusite ies rucodeliile (în traducere, ,,lucrul mâinilor") vândute la pangar; maici care lucrează la bucătărie, în grădinile de zarzavat sau îngrijesc de păsările de curte; maici care fac vara fânul sau ies cu caprele şi vacile mănăstirii la păscut. Lista îndeletnicirilor ar mai putea continua... Maicile se străduiesc prin amintitele ,,ascultări" - căci aşa se numesc toate aceste munci făcute în folosul obştii, la care se adaugă slujbele de dimineaţă, la timp de seară sau în plină noapte, ca şi alte nevoinţe călugăreşti legate de viaţa

personală. Obosești numai enunțând îndatoririle dintr-un program încărcat peste măsură! Mă întreb dacă ziua la Paltin nu ar trebui să primească un adaus la cele 24 de ore de bază ale ei?

Ieşit ca din pământ, trece pe lângă mine un pisoi roşcat şi blănos. Precis e rudă apropiată cu roșcovanul apărut în calendarul editat de mănăstire, de vânzare la pangar, îmi spun în sinea mea. Prin mersul lui alene parcă ar vrea să-mi sugereze, ostentativ, că stupina de la Paltin îşi are şi ea trântorii ei.

Sigur, tot neamul pisicesc pripăşit la mănăstire, ba chiar şi câinii, pe care dacă am fi la oraș i-am numi maidanezi sau ai nimănui, sunt de fapt excepția care confirmă regula, pentru care pledez eu şi anume că la Paltin se muncește din greu. Noul meu prieten, cu siguranță vreun strănepot de-al faimosului Mișu, motanul de suflet al părintelui Justin, a dispărut din câmpul meu vizual, tocmai când vroiam să-l întreb dacă şi el se simte aici ca-n palma lui Dumnezeu. Că mare dreptate a avut părintele Ioanichie când, venit sa-şi viziteze prietenul pe ,,moşia" lui, remarca cu voioşie: ,,Măi, aici e ca în sânul lui Avraam! Şi căței, şi purcei, şi curcani, şi copii, şi bătrâni, şi tineri, pe toți i-a adunat părintele Justin!"

Mereu în sprijinul aproapelui, dragoste frățească prin fapte bune - această este misiunea social-filantropică a aşezământului de la Paltin. De la începuturile sale, în pragul celui de-al doilea mileniu şi până în prezent, aşadar de-a lungul a 19 ani, lucrarea amintită se desfăşura sub îndrumarea arhimandritului Justin Pârvu. În trecut exista forța prezenței Părintelui, iar după mutarea la ceruri, se face simțit spiritul său. Rugăciunea marelui duhovnic continuă să însuflețească şi să înfrățească totul, aceasta fiind credința unanim împărtaşită la mănăstirea Paltin-Petru Vodă.

foto:. Cristina Nichituș Roncea

foto.: Monica Levinger

Povestea scărilor de la azil

Clădirea spre care mă îndrept este de departe cea mai mare şi impunătoare construcţie din întregul aşezământ. Aşa cum stă cocoţat în pantă, Căminul de bătrâni al mănăstirii Paltin îmi apare ca un imn de biruinţă, iar colina care îl susţine, fără nici urmă de îndoială îşi trăieşte din plin menirea.

Oficial, în acte şi pe Internet, căminul apare sub numele de „*Centrul rezidenţial pentru persoane vârstnice Sf. Spiridon*”, parte din fundaţia Justin Pârvu, dar cine îl numeşte aşa? Toată lumea vorbeşte de azil; aşa îl chema părintele Justin şi aşa îl amintesc până în prezentul zilelor noastre, maicile şi oamenii locului.

Clădirea are doua etaje, dar dacă iei în consideraţie subsolul şi mansarda, numeri de fapt 5 nivele; un căsoi cât toate zilele, cu o mulţime de utilităţi. Şi când mă gândesc că în inima sa largă Părintele şi l-a dorit şi mai spaţios.

Locatarele, adică cele peste 30 de bătrâne găzduite în cămin, sunt numite bunici, mami sau copilaşi; nu de formă ci din dragoste şi dintr-o dorinţă de apropiere. Căci aşa le-a învăţat părintele Justin pe surorile şi maicile care slujesc in azil, că „*un bolnav se îngrijeşte din inimă; dintr-o inimă apropiată de a lui*”. Străduinţa aceasta necesita multă răbdare şi învăţare a sufletului omenesc.

Cei câţiva paşi de la biserică la cămin îi fac fără grabă, ca omul care trage de timp. Tot drumul de acasă până la mama m-am luptat cu nerăbdarea de a ajunge cât mai repede şi acum, la spartul târgului, emoţiile se fac simţite.

Îmi tremură inima şi îmi tremură picioarele. Mă opresc în fața scărilor - la fel de impunătoare ca şi clădirea din fața mea. Aș fi putut alege varianta maşinilor, un drum îngust şi ocolit ce duce direct la intrarea din partea laterala a clădirii, dar hotărăsc să urc pieptiș; nu cea mai potrivită cale pentru o valiză pe roți.

Douăzeci şi opt de trepte peste măsură de largi mă despart de punctul final al călătoriei. Ce puțin a mai rămas! Mă gândesc că am urcat şi am coborât scările astea de nenumărate ori; uneori în grabă, alteori peste măsură de încet, uneori cu gândul aiurea, alteori atentă la fiece pas şi deşi le cunosc atât de bine, de câte ori ajung la Paltin, partea asta de drum mi-e cea mai grea.

„Ce-ar fi să joci jocul de astă vară?" îmi propune binecunoscuta voce interioară cu care conversez deseori. Ideea mi se pare salvatoare. Nici că puteam găsi o cale mai plăcută să îmi sustrag atenția de la simțirile-mi sâcâitoare.

O cu totul altă stare de spirit mă stăpânea în ziua aceea de iulie, anul trecut, când mi s-a dezvăluit neobișnuitul joc. Îmi amintesc foarte bine, era duminică şi mă bucurăm de o după-amiază tihnită. Ca şi acum, eram pe cale să urc scările spre cămin. Remarcând cât sunt de impunătoare, mai ales privite de jos în sus, m-am întrebat într-o doară, de ce-or fi atât de largi şi de multe? O fi la mijloc vreun mesaj cu talc?

Nu m-am aşteptat ca întrebarea să primească un răspuns şi cu toate acestea, oricât ar părea de ciudat, aşa s-a întâmplat. Am început să urc, cu sentimentul că fiecare treaptă de sub piciorul meu vroia să-mi povestească ceva...

Mi-am amintit de cele citite cândva, precum că în tinerețile sale, părintele Justin şi-a dorit din tot sufletul să îi poată ajuta

pe cei aflați în necaz. În ziua hirotonirii ca preot l-a rugat pe Dumnezeu să îi dea darul dragostei de aproapele şi cu precădere al tămăduirii suferinţelor celor bolnavi.

Aşadar atunci s-a zămislit ,,începutul începuturilor", mi-am spus în sinea mea.

Acum, că şi atunci în vară, cea de a doua treaptă mă poartă peste ani; mulți, cât o viață de om. Părintele Justin nu mai e tânăr, se apropie de 80 de ani. E la mănăstirea *,,din deal*", la Petru Vodă, într-unul din puținele sale momente de răgaz. Privirile i se plimbă liniștite peste zările tivite cu verde, mărginite de munții Stânișoarei. Visează cu ochii deschişi.

În chilie intră pentru binecuvântare o tânără, despre care află că este din Bârlad, studentă în anul V la medicină. Aceasta îi povestește că nu intenționează să facă carieră medicală şi că de fapt ea şi-ar dori să-şi deschidă un cabinet mic pe... un munte. *,,Păi ştii ceva? Îți faci aici un cabinet, aşa, ca o chilie de maică."*

Şi parcă îl aud aievea pe părintele Justin, spunându-i celei care avea să devină peste ani stavrofora Justina, stareța mănăstirii de la Paltin: *,,Vezi acolo? Acolo am să fac un spital. Uită-te bine, acolo fac eu un spital.*

Nu mai pierzi timpul, vii direct aici! "

Şi ştiu, deşi pare că-mi închipui, că privirile celor doi erau îndreptate spre întinderile împădurite din față lor, de care nu îşi puteau dezlipi ochii; nici unul, nici celălalt."

Mai pe deal, mai pe vale

Continui să urc cu paşi cumpătaţi spre cămin. Realizez cu uimire că participi la un fel de punere în scenă... Întâmplări deja ştiute din lecturi sau de la oamenii locului, crâmpeie de povestiri legate de începuturile aşezământului, toate ies la iveală de prin colţuri de memorie, pentru a se rândui în ordinea cronologică şi după importanţa lor. Pe ecranul minţii se proiectează una după alta secvenţe ca de film. O parte din mine asista ca spectatoare, în timp ce o alta participa trup şi suflet la evenimentele evocate. Ce sentiment ciudat!

Se aud glasuri... Părintele Justin vorbeşte cu nepotul lui, băiatul surorii mai mari: *„Măi, voi aveţi în ţarina Bolătăului un teren, nu îl daţi pentru biserică? Că vreau să fac acolo un aşezământ celor sărmani.*"

Cum putea Părintele să aibă odihnă când atâţia oameni trebuiau ajutaţi? Nu aşa, în principiu sau doar mângâiaţi cu vorba, ci la modul cel mai concret. Erau vreo două maici bătrâne, bolnave la pat, erau copii din familii nevoiaşe, dar şi câteva bunici rămase ale nimănui, prea bătrâne şi neputincioase ca să mai lucreze la bucătăria mănăstirii, unde fuseseră primite cu ani în urmă, când se aciuaseră pe lângă lăcaşul sfânt. Până să se ajungă la spitalul promis tinerei din Bârlad, se impunea o înfăptuire imediată, un pas mic, dar hotărâtor, prin care să se pună piciorul în pragul unei noi realităţi.

Încă o treaptă şi iată-mă în 1997. Despre cele petrecute atunci parcă-l aud aievea, povestind cu haz, pe ieromonahul Ioan Şismanian. În toamna anului amintit, părintele Justin şi-a îndemnat discipolul să-şi construiască o căsuţă în preajma mănăstirii Petru Vodă. „În preajma" e o indicaţie mult prea

vagă, așa că întrebarea: *„Unde anume, Părinte?*” s-a impus imediat.

„Păi, mai pe deal, mai pe vale...” a fost răspunsul. Și pentru că omul nostru tot nu se dumirea, Părintele i-a arătat el însuși locul și chiar acolo, în spatele casei celei mari din fața bisericii, a fost ridicată numai într-un an o construcție de toată frumusețea, clădită parcă pentru veșnicie, din grinzi și bârne groase de lemn. După ceva timp: *„Măi, Ioane, am găsit un loc așa de frumos, mai la vale cu vreo doi kilometri... Hai să mutăm casa ta acolo!*” Părintele Ioan n-a zis nu, deși s-a mirat foarte în sinea lui.

Pentru treaba asta a fost tocmită o echipă de meseriași, însă lucrătorii, care nu mai auziseră până atunci de așa ceva, adică să demontezi și să muți o construcție „un pic mai încolo”, s-au cam codit și și-au dat cu părerea că mai bine și mai ușor ar fi dacă ar clădi de la început o casă nouă. Părintele Justin, care avea socoteala lui, doar atât a spus: *„Păi ce-am vorbit noi?*” și l-a privit drept în ochi pe Ioan Șismanian. A fost de ajuns ca totul să se facă după învoială inițială. Meseriașii au desfăcut casa cu pricina în bucăți, pe care le-au remontat mai la vale, pe un loc aparținând bisericii, numit Paltin.

Noua construcție, cu un plan lărgit, incluzând și un paraclis cu hramul Sfântul Pantelimon, pentru săvârșirea sfintelor slujbe, a fost prima clădire a noului așezământ - o bolniță cu 8 paturi, ca în vremurile *Sf. Vasile* și după modelul de atunci. Cât despre obștea locului, ea număra în acele timpuri de început doar trei-patru maici, tinere, cu studii superioare, fie în medicină generală, fie în asistență socială și pedagogie.

Precum a fost creată femeia din coasta lui Adam, tot așa și piatra de temelie a așezământului de la Paltin a fost ruptă din trupul mănăstirii de la deal. Acesta a fost planul părintelui Justin, după o înțelegere care ne scapă nouă, oamenilor de rând. O hotărâre de poveste...

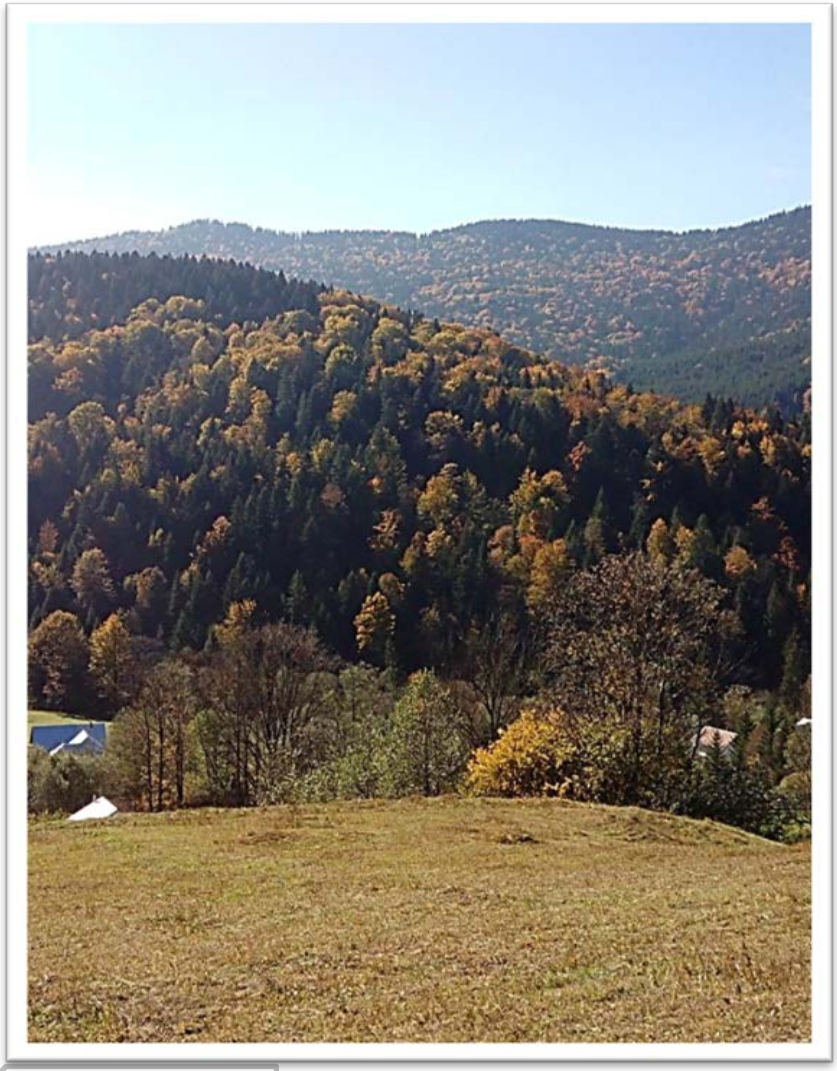

Cărări luminoase pentru fapte şi vise

Prinsă de farmecul istorisirii părintelui Şismanian, constat că am pierdut socoteala treptelor. Trecută bine de jumătatea lor, fac încă un pas.

În minte îmi apare acea fotografie reprezentându-l pe părintele Justin în mijlocul unei pajişti din ţarina Bolătăului, în timpurile de început ale schitului ,,de la vale".

Părintele stă aşezat pe un scaun, înconjurat de patru tinere, cu siguranţă primele maici ale obştii de la Paltin. Doctorița din Bârlad privește surâzătoare înspre aparatul de fotografiat; o recunosc pentru că nu s-a schimbat aproape deloc. În poză apare şi un copil de vreo cinci ani, un altul mai mare se vede pe fundal. Recunosc locul micii întruniri. Dacă m-aş uita acuma peste umăr, înspre dreapta, l-aş zări imediat. În aceeaşi direcţie, un pic mai la vale, se află vechiul azil.

Oare care să fi fost scopul acelei șederi în mijlocul naturii? Nu-mi pare să fie vorba de o pauză de lucru a micului grup şi nici de clipe de odihnă după o plimbare în aer liber. Mă întreb dacă părintele Justin a intenționat imortalizarea acestui moment inedit sau doar întâmplarea - când de fapt nimic nu-i întâmplător! - a făcut ca un fotograf să fie prin preajmă... Scaunul pe care stă Părintele, nu tocmai parte integrantă din peisajul montan, dă a înțelege că s-au făcut mici pregătiri în vederea a ceea ce mie îmi apare că un promițător popas de suflet.

Copilul din fotografie ține în mână un băț subțirel, ca pentru puterile lui, îmi spun în sinea mea, în timp ce Bătrânul de lângă el îşi sprijină toiagul pe pământ. Nu știu de ce gândul mă poartă la o ștafetă între generații, când prezentul şi viitorul îşi dau mâna pentru a pune început bun unei noi realități. Cerul nu apare în cadru, dar asta nu înseamnă că părintele Justin nu l-a privit îndelung, pentru ca gândurile să-i devină, așa cum spunea Sf. Serafim de Sarov, uşoare şi limpezi - cărări luminoase pentru fapte şi vise.

Clădirea noului azil nu exista la vremea când a fost făcută fotografia, dar ceva mă face să cred că părintele Justin, clarvăzător-vizionar, o vedea deja; știa că ea se va înălța impunătoare pe colina din fața sa. Şi poate chiar în acea zi, în care fotograful a surprins instantaneul, a fost ales locul pentru noul cămin; cel vechi, devenit oricum neîncăpător, avea să ardă într-un incendiu provocat de un scurt-circuit.

Ajunsă la capătul scărilor, mi-e atât de clar cum s-a înfăptuit tot ceea ce văd în jurul meu. Că paşii mici şi stăruitori

sunt secretul oricărei realizări, o știam eu mai demult şi totuşi, ce tulburător este să primești acest mesaj de la treptele pe care le urci. Din fotografia de deasupra uşii de la intrare, părintele Justin pare să-mi spună din priviri: „*Măi, astea-s scări care înalță!*”. Înarmată cu această înțelegere, sunt pregătită să întru în cămin.

De la geamie la mănăstire

Iată-mă trecând pragul camerei de la etajul întâi, a doua de pe partea stângă, vizavi de paraclisul din cămin.

„Bine c-ați ajuns odată, mama e foarte agitată, nu mai are răbdare. I-au dat şi un calmant!", mă ia în primire Ecaterina. O recunosc cu ușurință pe interlocutoarea mea din desele convorbiri telefonice, ne îmbrățișăm şi devin pe dată „doamna de la Ierusalim" - „etichetă" care-mi va fi atașată statornic tot timpul, chiar şi după ce am explicat că locuiesc în Israel, dar nu în Orașul sfânt ci într-unul mai mic, port la Mediterană.

Despre Ecaterina, până să o cunosc personal, nu știam mare lucru. Odată mi s-a spus la telefon, că ea este singura care mai reușește să o facă pe mama să mănânce, chiar şi când se împotrivește categoric, ceea ce se întâmplă mai tot timpul. După vocea tânără, dornică să-mi sară în ajutor ori de câte ori nu înțelegeam bine vreunul din cuvintele mamei, în conversațiile noastre succinte la telefon, mi-am dat seama că nu aveam de-a face cu o „bunică".

Când am numit-o maică, m-a corectat imediat. Prin eliminare am ajuns la concluzia că nu putea fi decât „soră", presupunere care s-a dovedit a fi corectă. Mai târziu aveam să aflu chiar de la ea, că nu aspiră să avanseze în viața călugărească. Ecaterina era Ecaterina - o creștină de 53 de ani care trăia la Paltin, după ce viața i-l scosese în cale pe părintele Justin.

O privesc pe furiș. E scundă şi plină la trup. Pe fața rotundă, cu ten măsliniu, îi remarc ochii cu privire iute, în care întrezăresc temperamentul năvalnic şi pătimaș, pe care aveam să-l văd în acțiune nu de puține ori în săptămâna petrecută

împreună. E îmbrăcată în haine cernite din cap până-n picioare, inclusiv brățările croșetate pe care le poartă la mâna stângă. O basma neagră îi acoperă părul tăiat scurt. „*E orășeancă*”, îmi zic în sinea mea, căci mai rar ai să întâlnești, şi mai ales la mănăstire, femei de la țară cu o astfel de tunsoare.

Nu după mult timp de la sosirea mea la Paltin aveam să o aud pe sora Maria pronunțându-i numele întreg. Ecaterina îmi povestise deja că este tătăroaică şi cu toate astea, m-a tulburat sonoritatea celor două cuvinte desemnând etnii diferite.

Ecaterina Abdul nu este un nume pe lângă care să treci indiferent. De cum îl auzi intuiești destinul de eroină a celei care îl poartă; ai certitudinea unor evenimente dramatice, pe care nu le poți numi, dar știi că s-au petrecut. Un nume care te provoacă...

După ce l-am auzit rostit pentru prima dată, ceva m-a îndemnat să-l tot repet, iarăşi şi iarăşi, ca şi cum astfel mi-aş fi putut lămuri povestea de viață - de la geamie la mănăstire - a posesoarei lui. Să apară în buletinul tău un prenume creștin - a cărui semnificație în grecește este „pur”, „curat”, alături de Abdul, care înseamnă în arabă „slujitor al lui Dumnezeu”, e ca şi cum ți s-ar dezvălui, scrisă negru pe alb, menirea ta pe acest pământ.

Ecaterina făcea mai puțin caz de cum o cheamă. Fără să se dezică de cine fusese până la „pasul cel mare”, avea un fel cuceritor de a fi ea însăşi. Se botezase la Mănăstirea *Sfânta Ecaterina* de pe muntele Sinai şi era foarte mândră de alegerea făcută, dar nu în mod ostentativ. Ce încântare să o privești şi să o asculți povestind cu entuziasm despre „*Ierusalimul ei*”! Te

trezeai, fără să-ți dai seama, că o invidiezi - în sensul bun al cuvântului, pentru intensitatea cu care îşi trăia creştinismul. Cu câtă însufleţire vorbea şi cum se lumina toată! Îţi reconstituia cu lux de amănunte, săpate adânc în memoria ei afectivă, toate întâmplările prin care trecuse ca să poată vedea lumina sfântă pogorându-se la *Mormântul Mântuitorului*.

Că până la urmă n-a văzut-o, că i-au scos soldaţii israelieni din pivniţa în care-i ascunsese, pe ea şi pe alţi creştini, un grec de-al locului, asta este altă poveste. Prin multe a trecut Ecaterina în călătoria ei prin Ţară sfânta; a dormit prin parcuri şi pe malul marii şi a mâncat timir ce, să ii ajungă banii de cheltuială; i-a înfruntat cu curaj pe vameşii care i-au făcut probleme la intrarea în Israel... şi câte şi mai câte. Pe toate le vedea ca pe cele mai frumoase încercări din viaţa ei.

Experienţa marcantă a vizitei la Ierusalim, ca de altfel întregul capitol de viaţă al convertirii la creştinism, i le datora Ecaterina fiului ei. Când amintea numele lui Paraschiv sau vorbea cu el la telefon, cel puţin o dată pe zi, pur şi simplu radia de fericire; vulcanul din ea se domolea, glasul îi devenea drăgăstos, iar vorbirea molcomă, moldovenească.

Îi plăcea să povestească despre băiatul ei şi se mândrea cu el. Aflai de cum o întrebai, că Paraschiv e student în ultimul an la medicină, la Cluj şi că mai urmează o facultate, teologia, „dar cu învăţătura asta e doar la început".

Paraschiv a fost primul care a ajuns la părintele Justin şi apoi, după foarte multe insistenţe, a acceptat şi Ecaterina să vină în vizită la Paltin. N-a apucat să-mi povestească multe amănunte şi dacă n-ar fi plecat imediat după Paşti la spital, la Cluj, unde avea programare, aş fi aflat cu siguranţă cum de a

ales să-şi lase familia, moscheea şi imam-ul din Medgidia - oraşul unde a trăit toată viaţa, în favoarea familiei părintelui Justin.

Ecaterina mergea pe al patrulea an de când locuia în căminul mănăstirii. Vârsta ar fi îndreptăţit-o să fie în putere, aşa cum o recomanda şi faptul că era tot timpul în mişcare, activă. Maicile spuneau despre sora lor că ar avea mai multe boli decât toate bunicile de pe palier, la un loc. Mi-au fost de-ajuns câteva zile în preajma ei ca să mă conving că, în ciuda tonului glumeţ, nu era vorba de o exagerare.

Ecaterina era foarte bolnavă. Cel mai mult o chinuia silicoza, căpătată după 22 de ani de muncă la fabrica de ciment din Medgidia, dar şi diabetul - îşi injecta zilnic insulină. Şi cu toate astea nu-şi lua ,,concediu medical" şi de unde avea sau nu avea putere, cele două bunici date în grija ei erau hrănite ,,aşa cum trebuie", la prânz şi seara, ba mai era cu ochii pe ele şi peste zi, să nu le fie Doamne fereşte, rău şi să nu bage de seamă. Ştia cum să-şi strunească pacientele, când să le ia cu frumosul şi când să se pună cu gura pe ele; ea le certa, ea le împăca.

Înverşunarea cu care se încăpăţânează Ecaterina să ,,funcţioneze", în ciuda faptului că deseori se simte rău, face din ea o luptătoare. Deunăzi mi-a spus pe cel mai firesc ton că ea nu mai are mult de trăit. *,,Simt cum ceva înăuntru mă seacă*"... şi a mimat cu mâinile mişcarea, ca şi cum ar fi stors o cârpă îmbibată cu apă.

Îşi poartă cu atâta curaj crucea! Şi totuşi, aş spune că se simte în ea un fel de neîmpăcare. Deşi declara că e pregătită să se despartă de viaţă, se lupta cu boala, cu gândul la Paraschiv,

să-l mai poată susține financiar măcar până la sfârşitul studiilor.

Nu pot să nu fiu impresionată când asist zilnic la confruntarea Ecaterinei cu lipsa de aer, cu accesele de tuse, care durează uneori ore întregi. Instalația de oxigen gâlgâie cât e ziua de lungă şi nu este uşor s-o vezi pe această femeie bravă învârtindu-se prin cameră cu un furtun lung de câțiva metri după ea - cordonul ombilical prin care se conectează la maşinăria fără de care nu mai poate trăi.

Ori de câte ori mă gândesc la Ecaterina, îmi vin în minte cuvintele părintelui Justin, cum că ***omul ar trebui să fie jumătate luptă şi jumătate dragoste.***

Într-o zi mai tihnită i-am propus Ecaterinei să ne fotografiem. N-a zis nu. Să se pozeze cu mama i-a fost uşor, iar rezultatul, pe măsura spontaneității cu care propunerea mea fusese acceptată, m-a surprins şi m-a impresionat deopotrivă.

A ieşit o fotografie tulburătoare. Câtă tandrețe exprimă chipul aplecat cu dragoste asupra mamei mele! Două surori întru durere... Dar când s-o pozez singură, Ecaterina s-a eschivat, pretinzând că nu e fotogenică. „*Hai să facem un selfie împreună, să vedem cine pe cine?*" i-am propus pe un ton glumeț, ştiind că nimeni nu poate concura cu mine când e vorba de ieşit rău în poze.

Am examinat amândouă rezultatul; Ecaterina indiferentă, timp de câteva secunde, eu cu atenție şi de repetate ori. Şi cu cât priveam mai mult fotografia - adevărată radiografie a unui suflet zbuciumat, realizam că aparatul surprinsese ceva din dramatismul luptei pe care Ecaterina Abdul o ducea cu ea însăşi.

Nu bunică, ci doamnă!

Veștile se împrăștie repede în căminul de la Paltin, așa că venirea mea, despre care se auzise imediat ce anunțasem la telefon că voi da o fugă la mama, nu a surprins pe nimeni. Dar exclamații de bucurie tot au fost în primele zile, de câte ori treceam pe coridorul etajului întâi. *„A venit fata lui bunica Potârniche, a venit doamna de la Ierusalim*!" Am sesizat imediat că în octombrie o lăsasem pe mama „bunica Elena" și o găseam acum „bunica Potârniche". Am întrebat pe loc, ca să mă lămuresc, ce-i cu trecerea asta la numele de familie, pe care de altfel mama nu l-a agreat niciodată. *„Păi ii spunem așa ca să o deosebim de cealaltă bunică Elena, cea cu patul pe dreapta, imediat cum intrați*", mi-a explicat o maică binevoitoare.

De la ultima mea vizită se petrecuseră într-adevăr ceva schimbări, „mișcări de trupe", cum îmi plăcea să le numesc. Sora Ecaterina și Elena Dumitrescu le înlocuiseră pe Victoria și Aglaia; prima era plecată într-o vizită mai lungă la fiica ei, iar cea de a doua, bunica atât de dragă mie, fusese mutată într-un salon alăturat.

Mi-am amintit cum imediat ce am intrat în camera mamei, dintr-o privire, și aia pe furate, mi-am dat seama că noua venită era orășeancă - tunsă scurt, neîmbrobodită și purtând peste pijama o jachetă de culoare albă. Nu o dată le auzisem pe bunicile de la Paltin comentând pe seama ținutei vestimentare și a lungimii părului suratelor lor, așa că eram în măsură să emit o părere avizată. Presupunerile mi-au fost confirmate în scurt timp, când aveam să aflu că Elena Dumitrescu era din

capitală şi că ajunsese în Moldova după ce căzuse la înțelegere cu niște oameni cumsecade din Pașcani, soț și soție, să aibă grijă de ea. După câteva spitalizări şi probleme de sănătate mai serioase, fusese adusă la cămin. Așa se face că, deşi fără copii, rămasă din întreaga familie doar ea şi fratele mai mic, părintele Simion de la *Mănăstirea Secu*, Elena Dumitrescu a devenit bunică, căpătând „statutul" tuturor celorlalte bătrâne din cămin.

Elena Dumitrescu era o umbră de om, numai piele şi os. Părul alb ca zăpada îi stă vâlvoi, obrajii supți peste măsură îi dau un aer ascetic, făcând ca nasul să pară proeminent. Pe față îi plutește un soi de severitate. Vorbește puțin, cu o voce gravă. Nu-mi amintesc să o fi văzut vreodată zâmbind. Femeia asta peste măsură de serioasă, îşi poartă cu demnitate cei 94 de ani; nu se plânge, nu cere nimic niciodată, nu-i place să fie dependentă. După grija meticuloasă cu care-şi aranjează patul dimineața, minute în şir, ți-e clar că Elena Dumitrescu a fost obişnuită cu ordinea şi disciplina. Hainele-i sunt alese cu gust, iar sub pernă ține un pieptene, pe care îl folosește de câteva ori pe zi. De altfel este suficient să o privești frugal ca să-i întrevezi cochetăria de necontestat. După prestanța aparte şi siguranța de sine, manifestate din plin, după tonul potolit, dar categoric cu care îți vorbește, înțelegi că bătrâna din fața ta a fost cineva la viața ei.

Recunosc că ori de câte ori mă adresam Elenei Dumitrescu cu apelativul „bunica", parcă mi se punea ceva în gât; nu-mi suna deloc bine şi nici nu-mi era la îndemână s-o numesc așa. După ce am aflat însă de „întâmplarea din lift", povestită cu haz de o maică, am renunțat definitiv la folosirea cuvântului amintit. Așadar, cu vreo două luni în urmă, în drum spre sala

de mese, în liftul care le cobora de la etajul unu la parter, maica de tură şi-a zis să facă un pic de conversaţie cu tovarăşa ei de „călătorie”. Ca şi cum i-ai vorbi unui copil, s-a adresat zâmbind imaginii reflectate de oglinda de pe peretele ascensorului: „*Ce bunică avem noi aici?*” Răspunsul prompt şi răspicat a lăsat-o fără replică. „*Nu bunică, ci doamnă. Eu sunt doamna Elena Dumitrescu!*”

Da, Elena Dumitrescu era o doamnă, şi ce-i drept, nu una prea vorbăreaţă. Totuşi, se întâmpla uneori să-i facă părtaşi pe toţi cei prezenţi în cameră la tot felul de întâmplări imaginare, văzute doar de ea. Părerea mea în aceste momente era să „colaborăm”, spre deosebire de cea a Ecaterinei, care se contrazicea mereu şi o tăia scurt. „*Ce tren, bre, ce gară?! Eşti în cămin, aicea cu noi, la mănăstire!*”

Mai deunăzi m-a rugat maica de tură pe palier s-o supraveghez pe Elena Dumitrescu, până aduce ea tăvile cu mâncare pentru câteva bunici imobilizate la pat. Deşi sarcina părea uşoară, aveam un pic de emoţii. Auzisem din povestite de plimbările „pe furate” prin cămin, de refuzul categoric de a fi însoţită şi chiar de acea incredibilă „evadare”, când maicile o găsiseră pe Elena prin nămeţi, la o mică distanţă de cămin. Toate aceste peripeţii întâmplate cu ceva timp în urmă au dat apă la moară imaginaţiei, gândurilor şi îngrijorării, iar întrebarea „ce mă fac eu dacă bunica cu voinţă de fier şi cu puteri peste măsură de slăbite, hotărăşte să plece prin cămin?”, mă preocupa insistentă. „*Da unde-i Vasile, unde stă atâta?! O să plece trenul fără noi*!”, a exclamat Elena Dumitrescu imediat ce m-am aşezat pe pat lângă ea. Aveam braţul trecut peste umerii ei firavi şi am simţit-o cum se încordează să se ridice, s-o pornească în căutarea personajului imaginar. Am îmbrăţişat-o strâns şi nu i-am dat voie. Nu a protestat.

Când i-am explicat că Vasile stă la coadă la bilete, că bagajele sunt lângă noi şi trenul mai aşteaptă, a exclamat atât de credulă *„da?”*, încât m-am simţit vinovată ca atunci când minţi un copil; dar şi mândră, că uite, reuşeam să comunicăm, eram pe frecvenţa de undă potrivită.

Dar aşa, ancorată în lumea ei, alta decât a noastră, doamna Elena Dumitrescu nu era complet ruptă de realitate, cum o credeam noi. Într-o după-amiază i s-a făcut rău, dar rău tare, nu o simplă slăbiciune. În cameră era doar cu Ecaterina. Aceasta, aşa cum avea să-mi povestească mai târziu, şi-a pierdut cumpătul, neştiind ce să facă mai întâi - să fugă după un preot, după ajutor la cabinetul medical sau să încerce să-şi resusciteze pacienta, aruncând peste ea o cană cu apă. Până la urmă le-a făcut pe toate, dar în ordinea inversă în care le-am enumerat eu, pe un fond de îndemnuri bine intenţionate. *„Trezeşte-te bunica, nu-mi face mie de astea! Deschide ochii, bre!”*

După câteva ore cu perfuzii, Elena Dumitrescu şi-a revenit. Era mai vioaie decât fusese înaintea accidentului vascular, căci acesta a fost diagnosticul stabilit de maica doctoriţă. A doua zi dimineaţă, la micul dejun, constând în administrarea unui amestec de fructe pasate, numai ce-am auzit-o pe Ecaterina întrebând cu glas drăgăstos: *„Bunica, dar de ce nu vorbeşti cu mine, ce ţi-am făcut de eşti aşa supărată?!”*

Răspunsul, rostit pe un ton potolit dar tăios, ne-a lăsat cu gura căscată: *„Păi cum să vorbesc cu dumneata când ieri mi-ai tras două palme?!”* Explicaţiile Ecaterinei: *„Bunica, m-ai speriat rău, nu mai erai conştientă, am crezut că te pierdem...”*, n-au părut s-o satisfacă pe Elena Dumitrescu. Din ochi parcă replica: *„O fi fost situaţia de viaţă şi de moarte, dar ăsta nu-i motiv să pălmuieşti o doamnă!”*

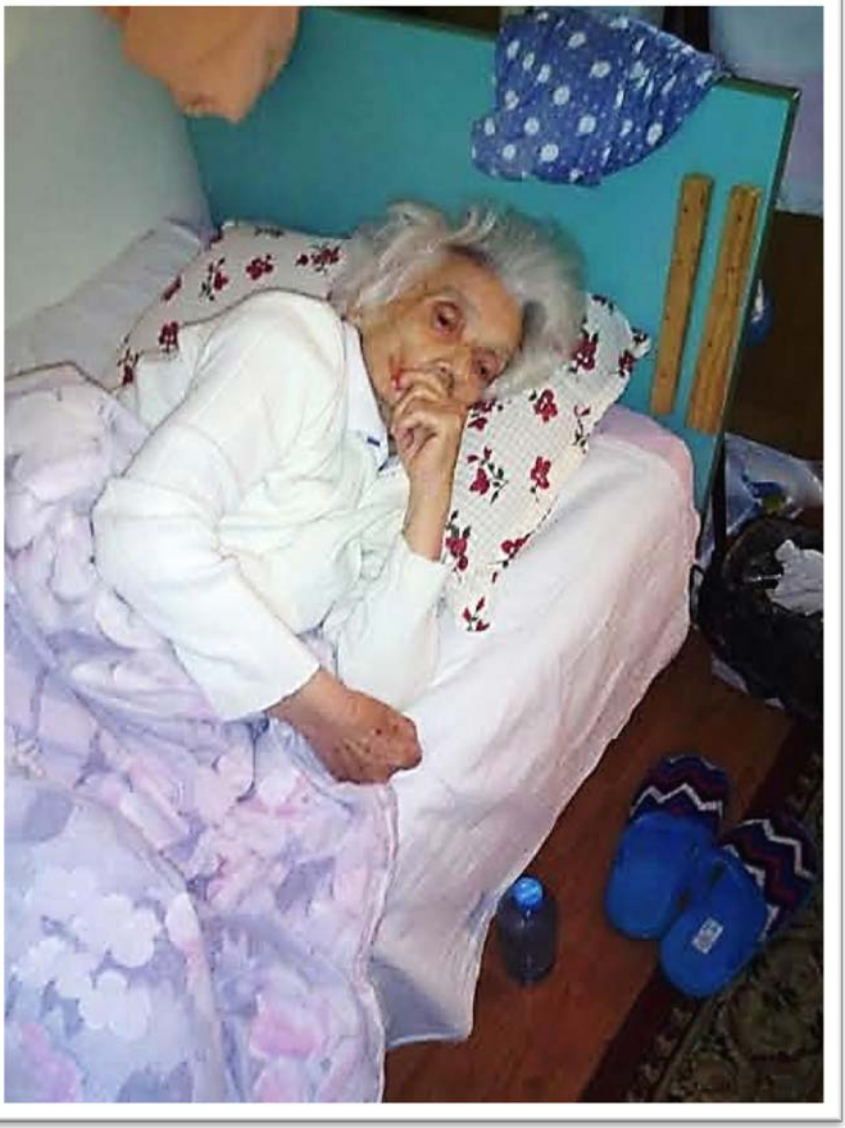

O fugă la *„mănăstirea din deal”*

Mă aflu într-un loc foarte căutat, în căminul de la Paltin. Zilnic se perindă pe aici o mulțime de persoane, într-un adevărat du-te vino. Pe balconul de la etajul întâi, cât mai aproape de balustrada de lemn, telefoanele mobile prind semnal, ceea ce nu-i un lucru de la sine înțeles într-o mănăstire. Cu alte cuvinte, poți vorbi cu lumea „din exterior”, cu condiția să nu te muți de pe un picior pe altul şi nici să nu tragi aerul prea adânc în piept, caz în care, cu toracele lărgit, ai toate șansele să depășești perimetrul zonei binecuvântate.

Mă gândesc că la ***Paltin*** lumea poate fi împărțită în două feluri total diferite de oameni - cei care știu exact unde şi cum să stea ca să prindă semnal şi cei ca mine, „începătorii” care învață din experiență, pe dibuite. *„Nu chiar sub tricolor, dă-te mai la stânga!”*, mă ghidează din scaunul ei pe roți o bunică ieşită la soare. Se pare că știe ce vorbește căci după corecția făcută, prind „din prima” persoana apelată şi vorbesc fără probleme.

După ce îmi termin convorbirea, mai zăbovesc un pic pe balconul însorit. Ca şi cum stabilisem să ne întâlnim, apare ca la comandă nea Vasile cu microbuzul lui, îşi descarcă lângă biserică călătorii şi o porneşte din nou la drum, grăbit să-şi încheie cursa. Din locul meu de la înălțime îl urmăresc cum se depărtează.

Mai că-mi vine să fug după maşină, să-i fac semn cu mâna să oprească, să mă ia la mănăstirea din deal. Deşi picioarele-mi rămân inerte, cu gândul sunt deja pe scaunul cel mai din față, de lângă șofer, acela pe care pune nea Vasile mereu o pătură - semnul că locul e rezervat pentru ,,ocaziile speciale".

De la troiță o apucăm la stânga şi o ținem tot înainte. Șoseaua asfaltată, până nu demult cu gropi şi hârtoape, ne poartă spre punctul final al traseului, nicidecum un capăt obişnuit de linie. Aştept cu emoție momentul unic în care drumul îngust şi umbros, tăiat prin pădure, se termină brusc într-o poiană impresionantă prin dimensiunile ei. Lărgirea spațiului mă surprinde de fiecare dată, contrastul mă uluieşte. Mă gândesc că în urmă cu milioane de ani, când locurile astea erau în fierberea formării, munții Stânişoarei s-au dat la o parte cu smerenie, înlesnind naşterea platoului imens din față mea. Parcă au ştiut că aici se va săvârşi cândva o lucrare binecuvântată.

Pe culmea din stânga, sub rafalele vântului rece de munte, flutură steagul tricolor, pentru mine semnul că am ajuns în regatul părintelui Justin Pârvu - ultimul mare duhovnic al românilor. Aici, unde până nu demult era doar sălbăticie, a pus Părintele temelie mănăstirii Petru Vodă, în cinstea şi întru pomenirea marilor mărturisitori din temnițele comuniste. La poarta lăcaşului sfânt stă de strajă un al doilea steag tricolor,

parcă şi mai impunător decât cel de pe colină. Câteva clădiri cu aer sever încercuiesc biserica în stil medieval, clădită după modelul celor ctitorite de Ştefan cel Mare; zidurile sunt pictate în motive din vremea Voievodului, înfăţişând judecata din urmă şi slava sfinţilor mucenici.

Caut din ochi printre picturi harta României Mari, ca o pâine rotundă, apărată de jur împrejur de ziduri înalte şi puternice. Ştiu că e redată exact aşa cum a visat-o Părintele în închisoare, la Baia Sprie şi că în acelaşi vis i-a apărut şi mănăstirea. De atunci, de la jumătatea secolului trecut, datează dorul statornic al părintelui Justin de a împlini ceva trainic pentru ai săi; un lăcaş sfânt la Haşca, pe locul părintesc.

Poate pentru că cerul e mai aproape de pământ sau pentru că Sfinţii Arhangheli Mihail şi Gavriil - patronii mănăstirii, au împrumutat locului ceva din spiritul lor, dar la Petru Vodă totul emană forţă, putere şi tărie. Clima este mai aspră ca la Paltin, iar vânturile, mai fără de opreliște decât în vale, poartă cu ele ecouri de voci bărbăteşti cu timbru grav. Ori de câte ori se slujeşte Sfânta Liturghie la mănăstire, cântările bisericeşti pot fi auzite până departe.

În preajmă un telefon mobil anunţă victorios că a prins mult râvnitul semnal. Sunetul insistent, reproducând linia melodică a unei compoziţii clasice, mă readuce la realitate. Realizez că vreme de-un minut sau două am dat o fugă la mănăstirea din deal!

Este oare posibil să vezi în acelaşi timp ambele feţe ale aceleiaşi monede?! Fireşte că da, sună răspunsul evident.

Nu pot decât să mă minunez de asemenea putere.

O *Vitorie Lipan* a Ardealului

Nu este nevoie să locuiești în căminul mănăstirii Paltin ca să realizezi cât de grea poate fi bătrânețea, cu întreaga ei trenă de nevoiri - neputințe, dependență, dureri fizice şi sufletești, într-un cuvânt, suferință şi iarăşi suferință. Dar când vezi amarul amintit la tot pasul şi o auzi pe bunica Aglaia plângându-se *„greu mai e maică să nu mai poți şi să necăjești pe alții*", chiar că te apucă aleanul; de tot şi de toate. Greu este pentru bunicile căminului, pentru maicile şi surorile care le îngrijesc, greu le vine şi vizitatorilor ca mine, care vin când şi când, stau un pic şi pleacă.

În fiecare vizită pe care o fac la Paltin, primele zile sunt întotdeauna sub semnul unor trăiri apăsătoare şi de aceea, ori de câte ori le întâlnesc prin cămin pe Violeta şi pe Aurora, parcă răsare soarele; un soare binecuvântat, căci în lumina lui se îndulcesc culorile sub care îmi apare vârsta a treia. Bătrânele astea două cu nume atrăgătoare sunt în ochii mei figuri

reprezentative în grupul pe care l-am denumit ,,cercul bunicilor în putere" - sunt active, comunicative, dornice să stea la povești şi nu se folosesc de ,,brațul lui Dumnezeu" - bară de sprijin montată de-a lungul pereților, pe culoarele căminului. Chiar dacă uneori urcă sau coboară cu liftul un etaj, când e nevoie se descurcă şi fără. Într-un cuvânt, privindu-le, nu poți să nu exclami: ,,uite că se poate şi altfel!"

Bunica Violeta e din Ardeal, născută în munții Gurghiului, în toiul iernii. Ți-o spune cu mândrie, de cum intră în vorba cu tine şi dacă o întrebi cum s-a acomodat la mănăstire, aşa de departe de casa ei, o să-ți răspundă cum singurul lucru cu care nu se poate împăca este bucătăria moldovenească sau mai pe șleau, ,,cum gătesc moldovencele... ".

Mă invită să-i vizitez ,,căsuța de lux". După spusele bunicii, camera e de două persoane şi nu de trei, ca în aripa stângă a căminului şi are baie cu duş. Îmi povestește, cum îndrăgostită de albastrul azuriu, a rugat să-i fie zugrăvită locuința în culoarea ei preferată; şi baia la fel, dar într-o nuanță mai închisă. Maicile au ascultat-o şi a ieşit cum şi-a dorit. I se simte mulțumirea în glas când recunoaşte: *,,Am avut noroc şi cu colega de garsonieră, nu s-a împotrivit, ce-am vrut, aia s-a făcut*".

Pereții de culoarea cerului senin sunt ticsiți cu icoane, fotografii, amintiri cu valoare afectivă. Fiecare lucru cu povestea lui; timp să ai să asculți. Printre diferitele obiecte privirea îmi este atrasă de un tricolor. Gazda mă lămurește că aceasta este încă o cale a ei de a spune, nu numai prin cuvinte, ,,trăiască Ardealul! ". Îmi amintesc de tricolorul din chilia părintelui Justin, doar că acolo steagul de pe perete era al

întregii Românii, în timp ce al bunicii Violeta este ceva mai ,,mic", îmi dau cu părerea în sinea mea.

Violeta a împlinit anul trecut 80 de ani, dar nu-şi arată vârsta. Poate secretul sunt, după cum se mândreşte, cei o mie de paşi pe care îi face zilnic. ,,Chiar îi numărați?" am întrebat-o cu naivitate. ,,Ei, şi dumneata acuma, așa vine vorba". Îi dau dreptate, mai mulți sau mai puțini de o mie, numărul paşilor contează mai puțin; important este cultul pentru mișcare, ,,gimnastica" pe care o face zilnic.

Tot la capitolul ,,mișcare" intră şi amintirile din vara anului 2008, povestite cu evidentă plăcere şi lux de amănunte. Parcă o văd pe Violeta străbătând Bucureștiul, plină de energie şi determinare să rezolve ,,problema cu refuzul". ,,Cât era căldura de mare, nu m-am lăsat, am luat pe jos toate bisericile la rând, una după alta, de la Gara de Nord şi până în cartierul lui soru-mea... căci la ea m-am dus după ce maica stareță mi-a spus că nu mă poate primi la cămin". Aflu cum după câteva zile a primit telefon să se întoarcă la Paltin, că s-a eliberat un loc. *,,Nici nu se putea altfel, căci Dumnezeu răspunde la rugăciuni!"*.

Parcă aș avea în față mea o Vitorie Lipan a Ardealului, răzbătătoare şi fermă în hotărârile ei; ştie ce vrea şi nu se lasă până nu obține, fie că este vorba de ea sau de cei apropiați. Când băiatul ei era de vârsta armatei şi l-a cam bătut gândul să sară peste cătănie, sugerându-i mamei să-i obțină o scutire de la ,,doctorii ei" - *,,că doar lucram la Facultatea de medicină din Tg. Mureș, fapt pentru care am pensie așa de mare*" - Violeta

i-a spus-o pe șleau: *„măi băiete, vrei, nu vrei, tu mergi la cătănie! Că n-am nevoie de un fătălău în casă!”*

Violeta e pasionată de astrologie. „*Maicile strâmbă din nas când mă aud vorbind de planete*”, mărturisește direct şi fără ocolișuri. Știe că știința asta ezoterică nu se împacă deloc cu ortodoxia, dar îți aduce argumente cum că nu e vorba de o contradicție; dovadă, pe exteriorul bisericii de la Voroneț sunt pictate semnele zodiacale. Mă întreabă pe ce dată sunt născută ca să-mi afle zodia, şi-mi furnizează pe loc câteva amănunte despre personalitatea mea. Ca să împace şi biserica, mă sfătuiește să mă rog la sfântul zilei în care m-am născut, că are foarte mare putere; la fel face şi ea. Şi revine la stele... cum altfel, când au ajutat-o toată viața să se cunoască mai bine şi să înțeleagă tot felul de lucruri interesante. „*Uite, de exemplu, știi dumneata de ce arăt eu așa bărbătoasă?*” mă întreabă pe cel mai firesc ton.

Întrebarea mă surprinde. Dacă mă uit bine, într-adevăr, are umerii drepți, şoldurile înguste... însă alte așa zise semne de bărbăție chiar că nu văd. Mie îmi sare în ochi farmecul personal cu care a fost dăruită din belșug, poate chiar prin bunăvoința astrelor şi a zeiței Venus.

Şi a mai fost dăruită Violeta cu un talant special, pe care-l tot înmulțește folosindu-l din plin; neîntrebuințat, ce păcat ar fi fost să se piardă. Nu pot să nu mă minunez cât de uşor şi de natural intră în vorbă cu orişicine. Fără îndoială, Violeta are vocația comunicării cu semenii ei! Când te întâlnește pe coridor sau la masă, poți fi sigur că te va provoca la vorbit, găsind întotdeauna subiectul cel mai potrivit momentului şi împrejurărilor - de la sfaturi de sănătate până la întâmplări cu tâlc din propria-i viață.

E o adevărată încântare să o privesc pe cea mai prietenoasă bunică din întreagă așezare socializând cu vizitatorii prin cămin. Fie că este vorba de copii, de fețe bisericești sau creștini cu treburi la mănăstire, Violeta găsește întotdeauna calea să-i abordeze cu succes.

Mi se întâmplă uneori, fiind prin preajmă, doar să aud glasul cu vorba domoală în grai ardelenesc, pe care l-aș recunoaște dintr-o mie. În asemenea împrejurări îmi place să completez din memorie ceea ce-mi este ascuns vederii - zâmbetul cuceritor, vioiciunea privirilor pătrunzătoare, dar mai ales licărirea viorie din ochii încă tineri, în momentul în care se aprinde flacăra albastră. Şi atunci se petrece ceva cu totul şi cu totul minunat. Când însuşi aerul din jur capătă irizările agatului mov, cu tente fine de liliachiu - semnul că Violeta este prin preajmă - uit pe loc în ce culori sumbre am pictat tabloul bătrâneții.

Precum aurora boreală

În niciuna din cele trei vizite anterioare la Paltin nu am reuşit să mă împrietenesc cu Aurora. Ca şi cum ar fi fost nevoie ca pământul să fie într-o conjunctură stelară anume pentru ca noi două să putem intra în vorbă. Încă de la început, relaţiile noastre s-au rezumat doar la salutul politicos pe care ni-l adresam ori de câte ori ni se încrucişau cărările, şi nimic mai mult. O poticneală greu de înţeles. Vroiam, dar nu îndrăzneam să încep eu prima. Parcă aşteptăm un semn de încurajare, pe care Aurora nu avea nici o intenţie să mi-l dea. Cel puţin aşa mi se părea mie.

Şi a venit apoi rândul celei de a patra vizite, cea de acum, dinainte de Paşti. Din prima zi am zărit-o pe Aurora în sala de mese, am văzut-o apoi la slujbe, la biserică. *„Doamne-ajută!*”, o salutam eu, *„Doamne-ajută*” răspundea ea. Soarta legăturii noastre părea pecetluită pe veci.

În zilele premergătoare *Sfintelor Paşti*, atmosfera din cămin este sumbră, chiar apăsătoare. Maicile postesc post negru zile în şir, muncind din greu nu numai ca să-şi facă ascultarea, dar şi pentru pregătirea locului în vederea marii sărbători. Deşi nu se plâng niciodată, se simte în aer ceva din nevoinţa lor împinsă spre limitele omeneşti. De bunici nici nu mai spun, se resimt vizibil după postirea îndelungată. Deseori auzi că cineva nu se simte bine şi se petrec tot felul de necazuri sau „ispite”, cum sunt numite în limbaj mănăstiresc.

Slujbele mai lungi şi dese, cântările bisericeşti pe tonuri triste şi tânguitore, induc şi ele o stare sufletească în declin, care în mod ideal, ar trebui să fie una de tristeţe luminoasă.

„Dar na, nu ne iese întotdeauna după cum vrem noi ci după puterea fiecăruia", ca să citez o maică dragă. În concluzie, în *Postul Mare* răbdarea şi puterea de îndurare le este pusă la încercare tuturor.

Pe acest fond nicidecum luminos, într-o după-amiază, pe la mijlocul Săptămânii Mari, numai ce a apărut pe holul etajului întâi sora Marinela, purtând în braţe un miel nou născut. Ce imagine încântătoare să se ivească în faţa ta, pe neaşteptate, o tânără frumoasă şi plină de viaţă, radiind de bucuria de a împărtăşi din prea plinul inimii ei. O şi vedeam, precum Julie Andrews în *Sunetul muzicii* - şi ea, soră ca şi Marinela noastră, şi ea cu boacăne la activ în confruntarea cu rigorile traiului monahal, coborând în pas săltăreţ dealul, de la stână şi până la mănăstire ţinând strâns la piept „darul divin"... Căci aveam să aflu mai târziu ceva ce ar fi trebuit să sesizez şi singură, ca vorbitoare a limbii „poporului ales", şi anume că etimologia cuvântului „miel" se trage din asocierea a două cuvinte din ebraică, însemnând împreună „de la Dumnezeu".

Într-o perioadă în care tot ce se poate întâmpla vesel în cămin se amână pe după Paşti, purtatul mielului din cameră în cameră face senzaţie, devenind astfel evenimentul zilei. Se aud de peste tot râsete şi exclamaţii de surpriză, o bucurie contagioasă ne cuprinde pe toţi cei prezenţi, înviorați din apatia şi moleşeala orelor de după masa de prânz. Îmi vine şi mie rândul să ţin în braţe paşnicul animăluţ. Fără să stau prea mult pe gânduri, dau fuga cu el la mama, care cu toată greutatea ei de a-şi exterioriza sentimentele, se luminează toată. Ce bucurie s-o văd redevenind, chiar şi pentru câteva secunde, cea de pe vremuri.

Când să întorc mielul sorei Marinela, scoasă parcă de Dumnezeu în calea mea, o întâlnesc pe Aurora, care tocmai

trecea pe culoar. Dă cu ochii de mine, mai corect spus de noi, căci începusem să simt cum eu şi mielul făceam o echipă înfăptuitoare de minuni şi ca la comandă chipul i se luminează de un zâmbet încântător.

Precum aurora boreală, îmi spun entuziasmată în sinea mea. Probabil aşa arată cerul polar când se produce misteriosul fenomen - spectacol magnific de lumină şi culoare. Dacă s-ar fi putut vedea, ar fi înţeles Aurora că n-a fost o greşeală atât de mare când mama i-a ales numele de zeiţă - deschizătoarea porţilor zorilor trandafirii de zi şi ar fi trecut mai uşor peste mâhnirea copilăriei că nu are sfântă în calendar, ca toţi ceilalţi copii, durere despre care avea să-mi povestească mai târziu. De abia aici, la mănăstire, a aflat Aurora, de la părintele ei duhovnic, de sfânta Aura, menţionată în sinaxar şi sărbătorită de creştini în ziua de 9 iulie. Chiar şi semnificaţia de nimb, aureolă, se potriveşte de minune cu purtătoarea numelui aparte, în momentele în care este bine dispusă, deschisă şi în largul ei.

Încurajată de schimbarea petrecută chiar sub ochii mei, hotărăsc să bat fierul cât e cald şi, fără ocolişuri, depun mielul în braţele puternice, întinse instinctiv să-l primească. Ba mai mult, îmi vine ideea genială să întreb: *„Nu vreţi să vă fac o fotografie cu telefonul mobil?*”.

Propunerea mea este primită cu o plăcere vădită şi trecând eu de la vorbe la fapte, constat că nu am de-a face cu o persoană care se sfieşte la pozat. Fixez în cadru figura destinsă, dar tocmai când să dau comanda, dornică să imortalizez chipul luminos, Aurora hotărăşte că este loc de şi mai multă verticalitate şi îşi corectează ţinuta dreaptă. O prind ca în poziţia de drepţi la armată, câteva fracţiuni de secundă după ce minunatul zâmbet dispăruse ca şi cum n-ar fi fost.

„S-a dus cu aurora boreală!” mă lamentez în sinea mea, închipuindu-mi cum din poza, ca pentru panoul de onoare, mă va privi o pionieră serioasă şi mândră.

Aurora îmi mulțumește politicoasă, iar eu promit că am să îi trimit fotografia imprimată pe hârtie, prin poștă, în amintirea zilei în care ne-am împrietenit.

Odată spartă gheața, am început să stăm de vorbă cât puteam de des. În funcție de ocazia la care ne întâlneam, convorbiri mai lungi sau mai scurte se încropeau cu naturalețe, ca şi cum vroiam şi eu şi Aurora, să recuperăm timpul pierdut. Sosise, în sfârșit, vremea să ne cunoaștem mai bine şi nu doar să ne salutăm.

Aurora este din Vaslui. Locuiește la Paltin din 2008, unde a ajuns de un Paști, la o lună după ce căminul cel nou a fost dat în folosință. Povestește cu vădită plăcere şi umor despre începuturile ședерii ei la mănăstire. Îşi amintește de istorisirile maicilor, despre cum s-a făcut mutatul de la azilul cel vechi, cum le-au încărcat pe cele câteva bătrâne imobilizate la pat într-un căruț mare.

„Şi nu știu ce-au făcut, ce-au dres, dar teleguța lor improvizată a fost cât pi ci să se răstoarne cu bunici cu tăt. Prin ce spaimă au mai trecut, săracele! Na, aventuri, pe un drum de ici, colo...” spune râzând cu toată gura.

Îmi place când stau la poveşti cu Aurora. Are un farmec al ei anume de a relata întâmplări, de a descrie oameni. O face cu atâta umor, încât nu te mai saturi să o asculți presărând remarci savuroase la propria-i adresă sau a celor din jur.

Primul lucru pe care îl observi când o privești pe Aurora este părul lung şi bogat, împletit într-o coadă fabuloasă, care-i ajunge până la şale.

Şi cică podoaba asta capilară de poveste este jumătate din cât a fost în tinerețe şi că este crescută doar în ultimii patru ani; căci altfel, de când era elevă tot cu păr scurt s-a purtat. *„Şi nu*

vă este greu când va spălați pe cap?" o întreb din curiozitate într-o seară, la o cană de ceai. „*Da di ci să-mi fie greu, aduc părul în față, peste umăr şi îl frec ca pe-o rufă*...", răspunde amuzată, mimând din mâini gestul bine cunoscut gospodinelor din vechea generație. Din ce lasă baticul să se vadă, Aurora nu are niciun fir de păr alb şi poate de aceea nu se dă în vânt după apelativul de „bunică", folosit de maici în semn de alint. În ochii ei cuvântul este sinonim cu acela de „babă", mai precis „babetă", așa cum se autointitulează uneori, să te încerce ce zici - taci a îngăduință sau o contrazici?

Altfel, Aurora este bunica pe drept a doi nepoței, cărora le trimite cu drag, când poate, pachete cu pufuleți - simpli, cu brânză sau cu caşcaval - după cum găsește. Că pe acolo pe unde trăiesc ei, departe, nu au asemenea bunătăți, mă informează pe un ton şugubăț, după ce îmi povestește că în vizita lor la Paltin, asta le-a plăcut cel mai mult copiilor - produsul pe bază de fainǎ de porumb expandată.

Ceva din râsul ei vesel îmi amintește de darul special cu care Dumnezeu a înzestrat-o pe Aurora. Dacă te nimerești să iei masa în trapeză, când se face praznic de pomenire, apoi nu poți să nu-i remarci vocea minunată - limpede, puternică şi melodioasă, detașându-se dintre toate celelalte glasuri din jur. Aurora este cu adevărat talentată, ce încântare să o asculți cântând din toată inima, să o privești cât suflet pune în cântările ştiute pe de rost!

Însemnând aceste mărturii ale unor clipe plăcute petrecute împreună cu Aurora, nu pot să nu mă gândesc cui îi datorez eu faptul că ne-am împrietenit. Remarca „*ia uite domnule ce poate face un miel!*" se cere spusă cu voce tare şi cu minunare în glas.

Nu-mi dai oleacă de apă?

Era pentru prima oară că eram găzduită chiar în cămin şi nu la casa de oaspeți a maicii Gherasima. Cum am ajuns, mi s-a oferit camera alăturată de cea a mamei, să fiu cât mai aproape de ea. Încăperea cu câteva paturi - trei normale şi unul special - servea de fapt tratamentelor de recuperare, dar numai când era nevoie. În majoritatea timpului, camera numită „la fizioterapie" stătea nefolosită.

Sunt de trei zile la Paltin. La oboseala drumului şi emoțiile revederii s-au adăugat între timp şi două nopți nedormite. Sigur că nu învinuiesc pe nimeni, în nici un caz nu pe bunica Rada, care cum se lasă seara capătă chef de vorbă şi o ține aşa până spre dimineață. La cei 94 de ani ai ei te-ai şi mira să nu i se inverseze ceasul biologic. Nu este nici vina maicilor, ce mi-au oferit alte două alternative şi au insistat să mă mut. Eu sunt cea care ține morțiș să rămânem în formația inițială, împreună cu doamna Anişoara şi mama ei - venite să petreacă Paştele la mănăstire. Știu că sunt mulți oaspeți şi e greu să găseşti loc pentru fiecare, aşa că, din spirit de solidaritate cu maicile, nu vreau să le fac probleme cu găzduirea.

Nu mă deranjează faptul că nu mă pot odihni bine noaptea, asta este alegerea mea. Mărturisesc că o parte din mine - cea căreia îi place grozav să observe oamenii - chiar se amuză să tragă cu urechea la ciondănelile bunicii Rada cu fata ei. Cum se face ora 11, în întunericul îndulcit doar de luminița candelei de pe noptieră, o voce subțirică începe a se căina: „*Au-au-au, au-au-au!* " „*Te doare mamă?*" întreabă doamna Anişoara. „*Nuuu*", răspunde bătrâna pe un ton alintat, parcă ar vrea să

spună: *„da' ce-ți veni cu întrebarea asta?*" *„Şi atunci de ce te vaiți?*"

Liniște, nici un răspuns. După câteva secunde, din nou, *„au-au-au, au-au-au!*"*„Iar începi, mamă?! O deranjezi şi pe doamna... lasă-ne să dormim!*" Acesta fiind doar preludiul, urmează apoi alte şi alte dialoguri, pe cele mai variate teme şi subiecte, în special din trecutul îndepărtat, pe care bunica Rada îl are foarte proaspăt în minte. Dacă ar fi să compar între cele două protagoniste, cea mai tare în replici este pe departe mama, în timp ce fiica îi ține neobosită isonul. Cu drăgălășenie, de nu te poți supără pe ea şi cu un nebănuit simț al umorului, bunica Rada ne dă în fiecare noapte o reprezentație de zile mari. Sigur, aş prefera să urmăresc totul la matineu, dar nu întotdeauna lucrurile se aranjează precum vrei.

După două astfel de nopți, pe la amiază am simțit cum mă doboară oboseala şi mi-am zis că fie ce-o fi, încerc să mă odihnesc măcar o jumătate de oră. Mama dormea în camera alăturată, doamna Anişoara era prin vecini, iar bunica Rada moțăia pe patul ei. Cum a văzut că mă întind, a început să-mi ceară de băut. Nu pentru că i-ar fi fost într-adevăr sete, ci pentru că... așa este „jocul". *„Nu-mi dai oleacă de apă?"* După o înghițitură, şi aia risipită din cauza tremuratului bărbiei, bunica Rada împinge cu mâna sticla de plastic, decretând: *„gata, nu-mi mai trebuie! "* Şi tot așa, de trei, patru... nouă ori, fără să vezi sfârşitul. Deşi mi-era clar că n-am nici o şansă de izbândă în „proiectul" de a fura o ațipeală - adevărul fiind că m-aş fi mulțumit şi cu câteva minute liniștite, doar cu gândurile mele - mi-am zis să mai fac o ultimă încercare. M-am întors cu fața la perete, sperând că astfel o voi păcăli pe vigilenta mea tovarăşă de joacă. *„Da' de ce te-ai aşezat cu spatele la mine? Nu-mi dai oleacă de apă?"* N-am avut încotro şi am recunoscut

amuzată că siestele în căminul de la Paltin sunt un lux pe care nu mi-l pot permite deocamdată. Dar ceva bun tot a ieşit din încercarea mea nereuşită de a mă odihni...

Întâmplările zilelor de început, nu toate nostime, ca cele cu bunica Rada, imaginile uneori greu de privit, chiar şi oboseala acumulată în timp, toate la un loc au înclinat balanța spre o stare de spirit negativă, în care dominau aleanul şi nemulțumirea de sine. Dar nu pentru asta venisem la mama, să mă las copleşită de ceea ce vedeam. Din dorința de a schimba cursul propriilor mele sentimente şi trăiri, s-a născut hotărârea înțeleaptă prin care decretam că așa nu se mai poate continua. „*Diseară merg şi eu cu doamna Anişoara, la socializare, fie ce-o fi!*”, ceea ce s-a dovedit a fi o decizie salvatoare**.**

Parlamentul bunicilor de la Paltin

***S**ocializare* - scrie pe uşa camerei de pe palierul etajului întâi, prima din şirul celor de pe partea dreapta. Probabil că acestea sunt cerinţele Uniunii Europene, ca într-un centru comunitar de persoane vârstnice să existe o încăpere special destinată vizitatorilor, celor care vin să-şi vadă rudele sau cunoştinţele, ,,bunici" din cămin. În acest scop a fost amenajată încăperea largă şi luminoasă, dominată de o canapea încăpătoare. Toate bune şi frumoase, cum scrie la regulament, doar că n-am văzut niciodată camera asta îndeplinindu-şi funcţia menită de autorităţi, şi nu pentru că ar fi lipsă de oaspeţi.

Revenind la jargonul de domeniu, locul unde se socializează, în adevăratul sens al cuvântului, este altul decât cel amintit. Imediat după ce urci scările spre etajul întâi, se deschide în faţa ta un holişor care duce spre terasă. În acest colţ luminos a fost amenajată un fel de cameră de zi minimalistă, cuprinzând o canapea din piele, două fotolii, şi lipită de perete, o măsuţă pătrată din lemn. Pe aceasta din urmă stau două ceainice electrice şi un caiet mare cu însemnările maicilor care îngrijesc de bunici, un fel de raport al principalelor evenimente petrecute în tura lor. O băncuţă pe care pot încăpea trei, patru, persoane completează mobilierul sumar, iar ca decor, un ficus de mărimea unui copăcel îşi împarte ciubărul care-i serveşte drept ghiveci cu câteva fire firave de muşcată.

Mărturisesc că în primele mele trei vizite la Paltin, doar am luat cunoştinţă de existenţa acestui loc, tot ce ştiam despre el era că aici se întruneşte ,,parlamentul" local - aşa cum îmi

plăcea să numesc adunările bunicilor din cămin. Vedeam cum zilnic, o dată sau de mai multe ori, ajungeau aici grupuri - grupuri de bătrâne; care pe picioarele lor, care sprijinite în baston sau de un cadru, sau aduse de vreo însoțitoare, în scaunul pe roți. N-am îndrăznit niciodată să mă alătur acestor întruniri, nu pentru că aș fi avut ceva împotriva lor ci mai degrabă dintr-un sentiment de sfială şi grijă de a nu deranja.

Dar după ce declarasem solemn că îmi voi însoți tovarășa de cameră la următoarea „ședință de parlament", n-am mai putut da înapoi. Imediat după cină, pe la cinci şi jumătate, m-am alăturat doamnei Anișoara. Am aflat de la ea că „la socializare" nu prea se obișnuiesc tratații, cu excepția sărbătorilor, când bunicile primeau de la familie pachete, şi că lumea se mulțumește mai degrabă cu „un pahar de vorbă". Poate de aceea ceaiul de iasomie cu vanilie, cumpărat de la o autoservire din Piatra Neamț, a făcut mare senzație, mai ales că l-am îndulcit cu miere de albine. Nu știu dacă efectul tonic s-a datorat compuşilor activi din plante, mirosului plăcut şi relaxant ce inundase tot palierul sau notei de noutate adusă de propria-mi apariție la acest „five o'clock" improvizat.

Odată gheața spartă, am devenit o participantă fervență la întrunirile bunicilor din cămin. Uneori mă alăturăm pentru câteva minute, alteori rămâneam mai mult timp. Dacă mi s-ar cere să povestesc ce făceam noi la aceste adunări şi cum decurgeau ele, relatarea ar suna cam așa...

Aici este locul unde se stă împreună şi se vorbește mult, de tot şi de toate, pe sărite, de la nimicuri la lucruri importante şi invers. Se discută şi se face haz; uneori de necaz, alteori pe socoteala vreunei participante. Afli cum va fi vremea, când vine părintele Ioan să spovedească, cum a fost mâncarea la

prânz sau cine n-a apărut la slujba de seară. Tot aici te informezi cine dintre bunicile bolnave se simte mai bine, cui îi merge mai rău şi cui i se apropie sfârşitul. Ai ocazia să asculți povești din viața altora, dar şi să povestești despre tine; se deapănă amintiri din alte vremuri, se comentează situații şi întâmplări din prezent. Când în clipele de răgaz se alătură şi câte o maică, atmosfera se animă şi mai mult, căci se lasă de multe ori cu istorisiri nostime despre bunici.

Se întâmplă uneori ca locul de întrunire a parlamentului de bunici să devină un adevărat câmp al muncii. Aşa a fost când doi saci plini cu nuci au fost aduşi de la bucătărie şi depuşi în mijlocul „sufrageriei" noastre. Nu s-a recurs la alegerea unei șefe de echipă şi nici directive nu s-au dat; repartizarea muncii s-a făcut în modul cel mai spontan posibil. Fără să piardă timp, bunicile s-au pus pe treabă. Aurora şi-a asumat spargerea nucilor, iar noi, celelalte, ne-am apucat de decojit. Vreo două ore a răsunat căminul de bocănituri, poc-poc-poc, poc-poc-poc! Precum toaca cheamă oamenii la slujbă, tot aşa şi ciocanul nostru atrăgea bunicile, curioase să vadă ce se întâmplă şi de unde vine larma. După ce se lămureau, rămâneau şi ele să dea o mâna de ajutor. Niciodată n-am văzut o participare atât de numeroasă.

Cât despre operațiunea decojirii, am ajuns la concluzia că parcă aveam de a face cu oameni şi nu cu nuci... Printre fructele apărate de carapacea lemnoasă erau unele bunuțe, al căror miez se desprindea uşor şi erau nu puține îndărătnice, care doar prin intervenția cuțitului puteau fi convinse să se desprindă de coajă. La acestă operațiune mai dificilă m-am angajat eu, căci cu nucile „aşa şi aşa" se descurcau bunicile şi singure.

„*Ia-le tu pe astea, că ai ochii ageri*”, i-a spus o bunică alteia, întinzându-i un pumn de coji din care răzbeau pe ici pe colo bucățele mici de miez. „*Ce zice?!*” a întrebat cea cu vederea bună pe vecina de lângă ea. Dacă cineva i-ar fi reproșat că țipă, s-ar fi putut să audă din nou nemaipomenita replică care făcuse la un moment dat înconjurul întregului cămin şi care sună cam așa: „*Păi de ce să nu vorbesc tare? Crezi tu că Mântuitorul a propovăduit în șoaptă?!*” Şi uite așa, prin eforturi comune şi completare reciprocă, sacii cu nuci au fost dobândiți, iar liniștea s-a reașternut din nou peste căminul mănăstirii Paltin.

Ideea cu „socializarea” s-a dovedit genială şi cu rezultate imediate. Cota energiilor mele bune a crescut vertiginos. Datorită schimbării de 180 de grade a dispoziției mele sufletești, s-a întâmplat un lucru minunat. Nu numai că am petrecut clipe plăcute, de apropiere de bunici, dar din această trăire „cot la cot” cu ele şi cu maicile care le îngrijesc, s-a născut un sentiment de apartenență la familia specială în mijlocul căreia mă aflăm. Şi mai cred că în vizita de Paşti la mănăstire, s-a încheiat cu succes procesul integrării mele în colectivitatea de la Paltin, pe care dicționarul o definește prin termenul de „socializare”.

Cei doi care l-au văzut pe Dumnezeu

Nu e un lucru de mirare ca într-o mănăstire sau în căminul patronat de ea, să auzi la tot pasul cuvântul mântuire - la slujbe, în rugăciuni, în conversațiile de zi cu zi sau în urările făcute de sărbători, dar şi ca răspuns la întrebări precum „*Ce îți dorești cel mai mult, maică?*" „*Ce să-ți urez, bunică?*". Sfârşitul cel bun pentru care se roagă ore în şir maica Paisia, țintuită la pat de mulți ani, presupune acelaşi deznodământ mult dorit. Cu alte cuvinte, e ceva firesc ca în viața unei obști monahale iertarea păcatelor, eliberarea de ceea ce este asupritor sufletului, toate sinonime cu mântuirea, să fie ridicate la rang de scop suprem.

Cât de diferit stau lucrurile cu noi, „cei dinafară". Când ajungi la mănăstire, fie chiar şi pentru câteva zile, laşi în urmă ceva din viața ta de mirean, dacă nu grijile lumești sau o parte din ele, atunci cu siguranță, rutina cu care ai fost obişnuit. Aflat într-un loc izolat, de voie, de nevoie, fără televizor, internet şi alte ispite, furnizate de tehnologia modernă, realizezi că de fapt ești într-un popas de suflet.

Atmosfera locului lucrează asupra ta. Cuvinte care până nu demult îți treceau pe lângă ureche zăbovesc acum prin preajma ta, îți dau târcoale, iar mesajul lor legat de căutări lăuntrice şi devenire spirituală, răzbește spre tine. Şi parcă totul în jur te îndeamnă să-ți vezi un pic şi de suflet, dacă tot ai venit pe la mănăstire. Cel puțin aşa mi s-a întâmplat mie. De la o vizită la alta, încropit încetul cu încetul, cu picătura, imboldul de a mă alătura celor care au ales calea mântuirii, a început a se face simțit.

Odată cu dorința timidă şi-au făcut apariția o mulțime de nelămuriri - *cum?, în ce fel?, şi ce va fi dacă...?,* la care s-au alăturat nelipsitele îndoieli de sine. Ce bine mi-ar fi prins un ghid practic „*Cum să te mântuieşti*", pe înțelesul şi după puterile mele. În lipsa unui asemenea material ajutător, nu-mi rămânea decât să mă descurc de una singură. Deşi nu aveam răspunsuri la întrebările care mă frământau, ştiam unde să le caut...

În cămin, la capătul culoarului de la etajul doi, se află un loc neştiut de vizitatorii care se perindă zilnic pe la chilia părintelui Justin. E un loc de care am aflat întâmplător, în vara trecută. Tocmai mă împrietenisem cu Ştefan, un băiețel de şase ani, venit cu mama lui la Paltin. Fuseseră cazați şi ei, împreună cu alte două doamne, în aceeaşi cameră cu mine. Trăiam, cum s-ar spune, la comun, aşa cum se obişnuieşte la mănăstire.

Ştefan, după ce a epuizat toate atracțiile furnizate de câinii, pisicii şi celelalte necuvântătoare ale locului, începuse a se plictisi şi văzând el că am drumuri dese pe la căminul de bătrâne, m-a rugat să-l iau cu mine. L-am dus cu liftul, care i-a plăcut tare, la etajul doi, să vadă chilia părintelui Justin. Înăuntru, Ştefan cel năzdrăvan s-a instalat, nici mai mult nici mai puțin, în fotoliul Părintelui. De unde să ştie el că-i vorba de o piesă de muzeu, pe care ai voie doar s-o priveşti, fără s-o atingi? M-am aşteptat ca maica ghid să se supere, dar ea i-a înțeles curiozitatea de copil şi cu diplomație l-a îndreptat spre balconaşul de la capătul culoarului. „*Hai băiețaş să vezi unde se odihnea părintele Justin după slujbele de noapte. În fotoliul ăsta poți sta cât vrei tu, nu e interzis, ca celălalt, din muzeu.*" Ştefan nu a părut prea încântat de alternativa oferită, în schimb eu am reținut locul. De atunci nu cred să fi trecut zi petrecută în

mănăstire fără să vin în vizită la Părintele, așa cum îmi place să numesc șederile din balconașul minuscul, unde de abia de are loc fotoliul acoperit cu o husă vișinie şi o măsuță plină cu icoane şi ghivece cu crini.

Acolo, în „fotoliul neoficial" al părintelui Justin, am încercat să-mi fac ordine prin gânduri. Era după-amiază. Era Vinerea mare. „*De unde s-o încep, Părinte?!*" m-am trezit întrebând în gând. Tot dialogând pe tema izbăvirii sufletești, când cu mine însămi, când cu părintele Justin, întâmplător sau nu, mi-au revenit în minte cuvintele citite cândva într-o carte: „*Măi, cel mai bun pedagog este ochiul, nu urechea. Copilul ce vede, aia face şi el!*" Am înțeles cât se poate de clar că pentru a pune un bun început temerarei mele acțiuni trebuia să privesc atentă în jurul meu şi nimic mai mult.

Întoarsă în camera mea, aveam să fac acel prim pas pe care mi-l doream atât de mult. Pe noptiera de lângă pat, stătea nebăgată în seamă o broșură intitulată „*Pilde şi povestiri pentru copii*". O văzusem şi n-o văzusem, adică nu îi dădusem până atunci atenția cuvenită, crezând pesemne că nu se adresează cititorilor trecuți de mult de vârsta copilăriei. În după-amiaza aceea însă, am privit cărțulia cu alți ochi şi am hotărât pe loc să o răsfoiesc; fără nici un gând anume.

Titlul „*Cei doi care l-au văzut pe Dumnezeu*" mi-a stârnit curiozitatea. Am început să citesc pilda şi astfel am aflat că într-un sat viețuiau doi oameni care de-o viață se tot războiau unul cu celălalt. Din te miri ce, între ei mereu izbucnea câte o ceartă. Bătrânii satului au încercat tot felul de căi să-i împace şi văzând că nimic nu ajută, i-au trimis pe amândoi să vorbească cu Dumnezeu, despre care se spunea că sălășluiește pe creasta unui munte din apropiere. Oamenii noştri s-au supus. Primul

ajuns la Dumnezeu s-a mirat tare să descopere că acesta avea chipul vecinului său certăreț. Nu se știe ce au discutat, dar acesta a devenit un om pașnic. Al doilea sătean s-a înduplecat mai greu, dar până la urmă a ajuns şi el la Dumnezeu, ca să constate că acesta avea chipul vecinului său, căruia îi tot cauta pricină de ceartă. De atunci totul s-a schimbat în bine, cei doi au început să se înțeleagă şi să trăiască în pace. „***Dacă vrei să-l vezi pe Dumnezeu, uită-te la aproapele tău***”, așa scria la sfârşitul pildei.

Mă uit în jurul meu cu ochi de copil, precum am fost sfătuită. Din calendarul de perete, agățat pe ușa dulapului cu două uşi, mă privește chipul senin al părintelui Justin şi parcă mă îndeamnă: „Măi, eu zic s-o pornești la drum, că ești pregătită!”

Afară-i frig şi iarna-i grea

Aglaia a fost prima bunică cu care am făcut cunoștință la Paltin. Când am adus-o pe mama la cămin, în mai 2016, încă mergea de ici colo, chiar dacă se plângea că o supără piciorul; cel care-i fusese fracturat. *„Cât am muncit eu la C.A.P.! Eram atunci în putere şi uite cum am ajuns acum!”* se plângea cu glas potolit, mai mult pentru sine, ori de câte ori îşi simțea neputința. Chipul brăzdat de riduri adânci îi întărea spusele, de mâini nici nu mai vorbesc. De altfel întreaga-i înfățișare te făcea să gândești că femeia asta a muncit din greu la viața ei şi că a avut parte pe câtă trudă, pe atâta suferință.

Aglaia este din împrejurimi, dintr-un sat de lângă Târgu Neamț. A ajuns la căminul mănăstirii după ce i-a murit singura fată de o boală grea şi necruțătoare, cel mai mare necaz care poate lovi o mamă. Ginerele, nici el prea sănătos, ocupat cu serviciul de dimineață până seara, văzând că nu se poate descurca singur cu soacra, a cerut în cele din urmă ajutorul maicilor de la Paltin.

Aglaia vorbește iute în grai moldovenesc; iuți îi sunt şi ochii negri, cu care te privește fără sfială. Mi s-a spus că nu vede aproape deloc şi n-am pus la îndoială informația primită, doar că tare m-am mirat când într-o zi, citind în gând un acatist lângă patul mamei, numai ce m-am auzit mustrată: „Da’ citește cu voce tare, să aud şi eu.” Cum m-o fi dibuit nu pot explica. Poate, drept compensare pentru ceea ce pierduse, i se ascuțise simțul auzului şi auzise cum întorc paginile în cărticica de rugăciuni... Cine ştie?

Când am cunoscut-o, cel mai mult îi plăcea Aglaei să stai de vorbă cu ea. Tare mai era dornică să depene amintiri, în

special din tinerețea-i îndepărtată. Nu-ți punea niciodată întrebări, nu te descosea, tot ce vroia era s-o asculți. Dacă era şi câte-o mică tratație, se bucura şi mai mult. „Mai dă-mi şi mie un bețișor", mă ruga una-două, după ce înțelesese că în dulăpiorul mamei se adăpostea o mică provizie de sticksuri sărate; la nevoie se mulțumea şi cu pufuleți, îi puneam punguța în poală şi o tot foșnăia până o dădea gata. „Da' suc n-ai să-mi dai?" m-a întrebat odată şi sigur că am dat repede fuga la pangar, să cumpăr o sticlă de sirop de afine, pe care urmam să-l amestec cu apă. Pregătindu-i băutura răcoritoare, am mustrat-o pe Aglaia precum cerți un copil: „Sigur că ți-e sete bunica, după atâtea bețișoare condimentate! Data viitoare să mâncăm mai cu măsură, că atâta sare nu-i bună pentru matale." Asta era in octombrie anul trecut. Au trecut doar câteva luni, dar ce schimbare!

Sunt în vizită la maică Eudochia, în camera alăturată de cea a mamei. O privesc pe Aglaia dormitând. Aud că în starea asta este mai tot timpul. O scoală maicile cu forța să mănânce câte ceva, căci dacă ar lăsa-o, ar dormi zi şi noapte. E ora cinei. Pe măsuța de lângă pat e pusă tava cu mâncare. După câteva înghițituri, şi alea cu forța, o aud rugând cu glas slăbit: „*Am voie să mă culc?*"

Mă întreb unde e verva de altă dată, când Aglaia îmi recita din memorie, fără nici cel mai mic efort, poezii, rugăciuni, colinde şi texte umoristice rimate? Şi nu o făcea orişicum, nuanțarea vocii, intonația, gesturile, toate se potriveau de minune cu conținutul interpretat. Aclamațiile şi aplauzele mele încântate o lăsau indiferentă, parcă nici nu le auzea. Realizez că n-am văzut-o niciodată zâmbind - nici când ne dădea spectacol şi nici în alte împrejurări - şi... chiar nu reușesc să mi-o închipui râzând. Şi totuşi, când recita, Aglaia era fericită! Așa

vreau să mi-o amintesc pe bunica dragă, întruchipându-l pe Nicuşor, băieţelul supărat foc că „cineva” i-a mâncat laptele. Ochii negri scapără de mânie, degetul arătător, deformat de reumatism, e îndreptat acuzator spre felina peste măsură de îndrăzneaţă: „*Las' să vină, nu mi-e frică, o învăţ eu pe pisică!*”

Cu siguranţă că talentul teatral şi ţinerea de minte fenomenală i se trag bunicii de la cea mai mărinimoasă dintre ursitoarele care i-au menit soarta. „*Tu, Aglăiţo, ai să uimeşti oamenii cu darul tău de a recita din memorie; n-o să-ţi trebuiască carte de rugăciuni la biserică, totul ai să ştii pe de rost...*” Cât despre celelalte două zâne ale destinului, una precis nu era în toane bune, căci a pedepsit-o pe bunica noastră să aibă parte de un bărbat rău...

Îmi amintesc cum cu vădit năduf, pe care anii trecuţi n-au reuşit să-l potolească, Aglaia povestea ce fel de „domn” a avut ea: „*Toată viaţa a băut, a fumat şi m-a făcut de râs în tăt locul! Nici n-am vrut să ştiu unde îi este mormântul, m-au luat cu forţa la înmormântarea lui*.” Ca şi cum i-ar fi fost teamă să nu îi fie puse la îndoială cuvintele, Aglaia m-a rugat să mă aplec, să mă uit de aproape la faţa ei, după care a continuat cu aceeaşi manie neostoită în glas: „*Asta-i amintire tot de la el, de când mi-a tras un picior în faţă şi mi-a spart nasul; era beat şi se înfuriase de la o vorbă ce-i spusesem…*”

Îi împărtăşesc şi maicii Eudochia gândurile mele. Amândouă o evocăm pe Aglaia aşa cum era în zilele ei bune. O întâmplare peste măsură de nostimă mă face să zâmbesc trecutului... Special i-o povestesc şi maicii la timpul prezent. „*În vizita mea din vara trecută, numai ce intru în camera mamei şi o aud pe Aglaia spunându-mi cu glasul ei iute: „Afară-i frig! ”. „Da’ de unde frig în luna lui cuptor?! E chiar năduşeală!*”, îi răspund eu cu naivitate. Fără să mă ia în seamă,

bunica-şi continuă poezia. „...*Şi iarna-i grea/Şi vântul suflă tare*...” Râdeam de una singură de farsa lui Aglaia, când în salon intră maica de serviciu, să vadă dacă totul este în regulă, dacă nu e nevoie de ajutor. „*Afară-i frig!*”, o întâmpina şi pe ea, Aglaia. „*No, buni, dar ce-ți veni cu frigul pe căldura asta!*”, cade şi maica în aceeaşi cursă, de parcă îşi făcuse bunica noastră planul să tragă pe sfoară pe toată lumea. Continuarea a urmat ca la carte: „...*Şi vântul suflă tare./Mitică-i mic şi e orfan/ El foc în vatră n-are./ O haină caldă sau un dar/ din mâna noastră mică/ Ce repede ar alina/ durerea lui Mitică.*” Ce râsete au mai urmat!

Am întrebat-o pe maica doctoriță ce se întâmplă cu Aglaia, de când are starea de decădere? Mi-a explicat că s-ar putea ca postul să fie de vină şi că nădăjduiește că după Paşti situația se va îmbunătăți.

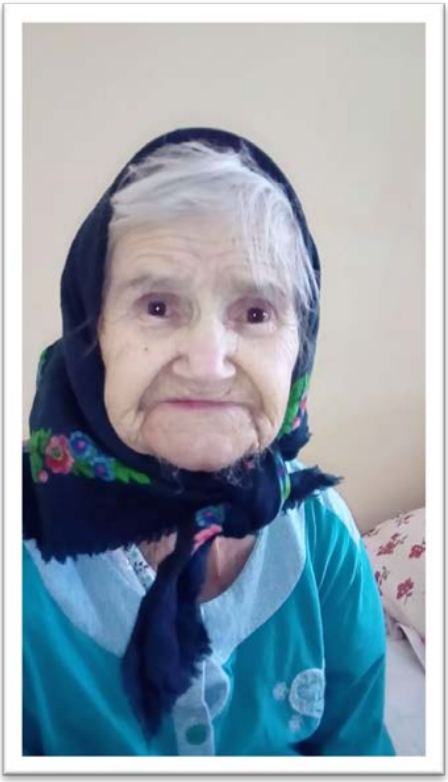

M-am apropiat cu grijă de patul ei şi în gând, să nu ne audă nimeni, am îndemnat-o pe bunica mea dragă să repete după mine rugăciunea pe care o auzisem de atâtea ori din gura ei. „*Măicuța Domnului, nu mă lăsa, ai grijă de mine şi de cei care mă îngrijesc!*”

În țara lui Tu-Împărat

Pe ușa culoarului ce duce spre camerele de la etajul întâi e lipit un afiș mare, cuprinzând Cuvântul părintelui Justin la sfințirea noii clădiri a căminului. Zic eu că nu întâmplător a fost pus la vedere în locul cel mai umblat din azil, în drum spre paraclis şi camera de socializare, în aripa bunicilor imobilizate la pat. Poți trece pe lângă el de multe ori, fără să-l bagi în seamă, dar până la urmă tot îți va atrage atenția. Mai devreme sau mai târziu vei citi cuvintele părintelui Justin, iar vorbele simple, pe înțelesul tuturor, te vor ajuta să înțelegi rostul așezământului filantropic în care te găsești; dar şi dinamica lui specială.

„Acest azil este important pentru faptul că aici este toată esența şi nevoința frățiilor voastre”, li se adresează părintele Justin tuturor maicilor cu ascultare la cămin, pentru a explica mai apoi cum stau lucrurile în acest lăcaș. *„Noi avem aici mulți bolnavi, mulți neputincioşi, mulți suferinzi...*”

De ce şi cum s-a ajuns oare la aceste suferințe? *„Pentru că,* sună răspunsul, *de cele mai multe ori nu este dragoste, pentru că inima e tot strâmbă,*

măcar că şi trupul e neputincios."

Acum, că ştii care este rădăcina răului, a atâtea şi atâtea necazuri, eşti îndrumat spre îndreptarea amintitelor strâmbăciuni.

Nu cu asprime, dar cu fermitate, se aminteşte că nu numai maicile care îngrijesc de bunici au obligaţii - oferindu-li-se astfel un frumos prilej de jertfă pentru aproapele - dar şi bolnavii au la rândul lor nişte îndatoriri. După ce te-ai depărtat de Dumnezeu, eşti învăţat cum să-L regăseşti. Chiar dacă eşti pe picioarele tale, în scaun pe roţi sau ţintuit la pat, te poţi ruga - pentru tine sau pentru aproapele tău - ca să nu-ti pornească mintea spre gânduri rele sau cine ştie ce alte năzdrăvănii. Să citeşti cu voce tare o rugăciune pentru cei care nu pot ori nu sunt obişnuiţi să o facă, să povesteşti despre viaţa vreunui sfânt sau pur şi simplu să ţii o carte de rugăciuni în mână, toate acestea sunt lucruri la îndemână orişicui. Dar nu numai gura ci şi mâna poate deveni un instrument folosit spre bine. *„Să faci ceva cu ea. Să împleteşti, să dai cu o matură, să cureţi un cartof, să pui o cană de apă acolo, într-un vas, stă la dispoziţia multora dintre bolnavi. Prin astfel de fapte mărunte, dar de loc neînsemnate, îţi poţi întări în timp rezistenţă trupească şi sufletească.*"

Nu este vorba doar de cuvinte frumoase. E suficient să-mi mut privirile de pe afişul-manifest şi să mă uit în jurul meu, ca să constat că învăţăturile despre care tocmai am citit chiar sunt aplicate în practică, în viaţa de zi cu zi. Aşa cum scrie, aşa se face.

Nu este nevoie să petreci mult timp în căminul mănăstirii Paltin ca să te convingi că există o solidaritate specială - sentimentul care le determină pe bunici să se ajute reciproc,

uneori printr-un proces interesant de completare; ce-i lipsește uneia suplinește negreşit altă surată de prin preajmă, gata să fie de sprijin; că e vorba de vreunul din simțurile slăbite, de memorie, de gesturi care necesita finete si multa coordonare pentru a fi efectuate sau de capacitatea de a se mișca dintr-un loc în altul.

Şi cu toate acestea nu ești într-o lume a armoniilor perfecte, nu totul merge șnur. Multe şi de tot felul, mărunte sau majore, pot fi motivele neînțelegerilor dintre membrii unei comunități. Natura omenească nu se poate schimba doar pentru că te afli într-un cămin mănăstiresc. Din contră, se spune că aici sunt şi mai multe ispite decât în lumea de afară. Să-i îngădui pe cei din preajma ta nu-i un lucru ușor de dobândit, îl deprinzi numai prin multă străduință, greşind şi trăgând învățăminte.

Mi s-a întâmplat să asist la o scenă în care o bunică furioasă o amenința pe cea cu care se sfădea, contrazicându-se, că-i va spune ea totul părintelui duhovnic şi că acesta îi va da negreşit dreptate. S-a întors mai târziu de la spovedanie împăcată, dispusă să-şi ceară iertare de la surata cu care se războise. Pentru mine a fost tulburător să văd cu ochii mei cum apele revărsate mai înainte cu furie s-au retras ascultătoare în matca croită după tiparul iubirii de semeni şi a îngăduinței.

Întâmplarea m-a pus pe gânduri. Poate atunci s-a lărgit perspectiva mea asupra locului în care mă aflam. O adevărată „schimbare la față” s-a produs însă când am înțeles că azilul de bătrâne de la Paltin este de fapt un spital duhovnicesc; atât pentru bunici, cat şi pentru maicile care se nevoiesc îngrijindu-le.

Deşi cartea pentru copii ,,*Din Ţara lui Eu-împărat, în Ţara lui Tu-împărat*" o citisem cu ani buni în urmă, realizam că mă aflam şi eu pe acel tărâm de poveste, într-o călătorie asemănătoare.

Cu simțământul că viața obștii care mă găzduiește se împletește cu viața mea, păşesc în Sâmbăta Mare.

Bucurie sfântă

Timpul, credincios lui însuşi, îşi urmează cursul obişnuit. S-au încheiat zilele lungi de post, trecută este şi Săptămâna patimilor, cu întreaga ei trenă de nevoiri. Cu fiecare apus de soare, prezentul zilelor trăite la Paltin devine încontinuu trecut. Călătoria duhovnicească către Sărbătoarea sărbătorilor ajunge la un bun sfârşit.

Porțile cerului s-au deschis încă o dată, Focul sfânt coboară din înălțimi în Biserica Sfântului Mormânt din Ierusalim. Miracol. Lumina Învierii este din nou pe pământ! În Noaptea Sfântă răsună chemarea preotului slujitor: *„Veniți de luați lumină!*”.

Lumina mântuitoare trece din om în om. Bat clopotele mănăstirii de la Paltin, vestind tuturor biruința vieții asupra morții. Misterul Învierii se pogoară asupra întregii așezări. Hristos a înviat din morți! În noaptea de taină se naște bucuria; nu una oarecare, ci bucurie sfântă, cum o numesc maicile, punând punctul pe i. E vremea prăznuirii marii sărbători.

Odată cu Învierea Domnului a revenit la viață şi căminul. Schimbarea s-a făcut mai puțin simțită în duminica de Paști, căci, așa cum îi explică o maică unei bunici plângând în hohote că au uitat-o ai ei, *„asta-i ziua pe care lumea o petrece acasă şi doar după aceea urmează vizitele de familie*.” Şi chiar așa a şi fost, începând cu ziua următoare au început să ajungă la Paltin valuri-valuri de creștini; care în treacăt pe la mănăstire, să se închine, să viziteze chilia părintelui Justin, care veniți să fie împreună cu rudele sau cunoștințele din cămin.

Privesc cu minunare tabloul plin de viață şi culoare al primului meu Paşte petrecut la mănăstire. Primul meu Paşte adevărat, îmi tot repet în sine, fericită că pentru întâia oară în viață am stat până la sfârşitul slujbei de Înviere. Atmosfera specială mă învăluie cu farmecul ei şi nu pot hotărî care dintre simțurile mele se bucură mai mult. Forfotă mare peste tot; larmă de voci şi râsete, bucurie pe chipurile şi în glasul tuturor. Scările şi culoarele căminului sunt luate cu asalt. Printre grupuri de oameni maturi, într-un du-te vino neobosit aleargă copii de toate vârstele. Salutul creştinesc ,,Hristos a înviat" este rostit la tot pasul. Năframe albe strălucesc prin marea de culori a hainelor de sărbătoare, costume populare încântă şi bucură ochiul.

În trapeze - cea de la parter dar şi cea de la etajul doi, numită ,,la protocol" mesele îşi aşteaptă oaspeții. Printre bucatele îmbelşugate, de la locul lor de cinste, ouăle vopsite în roşu îşi aşteaptă jertfirea prin ciocnire. Cu ochii minții încerc să-mi imaginez numărul ,,astronomic" de 1300, căci atâtea am auzit că au fost înroşite pentru oaspeți şi întreaga obşte.

Mă rup din starea mea contemplativă. E timpul să-i telefonez lui tanti Paraschiva, să-i urez Paşte fericit. Mătuşa îmi explică emoționată, țipând în receptor, că un om din sat are drum la Petru Vodă şi e dispus s-o ia cu el până la mănăstirea de maici. Aşadar urmează să avem şi noi oaspeți! La o asemenea surpriză nici că m-am aşteptat.

Tanti Paraschiva locuieşte în apropiere. Din Ceahlău poți ajunge la Paltin în nici o jumătate de oră. Toată viața ei a trăit în satul natal, nu ca mama, pe care soarta a purtat-o departe de casa părintească, tocmai la București.

După pensionare, ai mei au părăsit capitala şi s-au stabilit în Piatra Neamț. În orășelul ăsta de munte a prins-o pe mama atacul cerebral din 2010, iar după șase ani de zăcut la pat, a ajuns la căminul părintelui Justin. Mă gândesc la destinul celei care mi-a dat viață. Nu pot să nu remarc traiectoria circulară, de depărtare şi reapropiere de locurile în care s-a născut.

Șăgalnic, timpul se mișcă alene, parcă ar şti că e sărbătoare. În aşteptarea mătuşii mele depăn în gând amintiri despre cele două surori, singurele încă în viață din cei șase copii câți au fost. Rămase de mici fără mamă, cu un tată dur şi tonos, care le snopea în bătaie din nimica toată, mama şi Paraschiva nu s-au împăcat cu viața de chin pe care o trăiau. În ciuda vârstei fragede, au fugit împreună de acasă de mai multe ori. Dacă ar fi putut s-ar fi ascuns la capătul pământului, dar cât de departe puteau ajunge două copile, oricât de curajoase şi de hotărâte ar fi fost? În perioada aceea de răzvrătire, Paraschiva să fi avut 13-14 ani, în timp ce sora ei mai mică era în urmă ei cu patru ani. De fiecare dată „moşul" - cum îl numea mama pe tatăl ei, trecut de cincizeci de ani - le aducea înapoi de la rudele de prin satele învecinate şi le pedepsea cum îi era obiceiul, cu o bătaie soră cu moartea. Mama a învățat ceva din eşecurile repetate şi într-o bună zi, fără să lase nici o vorbă, de teamă ca „moşul" să nu-i zădărnicească din nou evadarea, pur şi simplu a dispărut din sat. O femeie de prin alte ținuturi, venită în vizită la sora ei din Ceahlău, tocmai căuta pe cineva să-i îngrijească băiatul bolnav de epilepsie şi să o ajute în gospodărie.

Aşa a ajuns mama, la vârsta de unsprezece ani, să muncească prin străini. După doi ani, nemaiavând nevoie de slujnică în casă, femeia i-a dat bani de drum şi „a eliberat-o", rugând un căruțaș din sat s-o ducă în Gara din Ploiești. Era în

1943, în plin război. Gara forfotea de lume pestriță. Înspăimântați de teama bombardamentelor, oamenii se grăbeau să-şi continue drumul cât mai repede, fiecare în direcția lui. Mă întreb ce-o fi simțit copila de 13 ani, rămasă singură şi a nimănui, în furnicarul acela uman?! Mama urma să se reîntoarcă acasă la Ceahlău, doar că o persoană ,,binevoitoare" s-a oferit să-i cumpere biletul de tren şi dusă a fost, cu bani cu tot.

N-am reuşit niciodată să aflu prea multe amănunte despre noul capitol de viață început în împrejurările amintite, în gara din Ploiești. Știu doar că un mecanic CFR a luat-o pe mama în locomotivă, împărțindu-şi cu ea pâinea neagră, slănina şi ceapa - ,,*cea mai bună mâncare mâncată vreodată*". Chiar şi fără bilet, călătoria a continuat, doar că Cineva, ,,sus", a schimbat macazul şi în loc de Piatra Neamț, mama a ajuns în direcția opusă, la București - căci aceasta era destinația trenului condus de acel ceferist cu inimă bună.

În capitală, după peripeții demne de scenariul unui film, fătuca de pe valea Bistriței a reuşit să se descurce, şi-a făcut un rost. ,,*Eu am fost un copil amărât, al nimănui... Putea să se aleagă praful de mine!*" În repetate rânduri am auzit cuvintele astea, rostite cu mândrie, dar şi cu durere în glas. Mama s-a întors în Ceahlău la vârsta de 18 ani, în primul ei concediu ca angajată la Direcția presei, unde ocupa postul de curieră. Trecuseră şapte ani de la misterioasa ei dispariție. Le-a trimis celor de acasă o scrisoare prin care-i anunța că va veni.

Îmbrăcată într-o rochie elegantă, ,,cumpărată cu bani grei" în cinstea evenimentului, mama şi-a făcut apariția în Gara din Piatra Neamț. Era o dimineață răcoroasă de vară. Povestea spune că sora Ana s-a apropiat timidă de tânăra cu aer

bucureștean, întrebând-o neîncrezătoare: „*Dumneavoastră sunteți Lenuța?”* Mare a fost bucuria revederii şi multe lacrimi s-au vărsat atunci; chiar şi „moşul” a plâns când şi-a revăzut „fetica” după atâta amar de timp. Adevărul este că familia îşi pierduse speranța să o mai vadă pe Lenuța, ani la rând i-au dat de pomană, trecând-o în pomelnice la „adormiți”.

În ciuda sfârşitului bun, ştiu că cei şapte ani cât mama a fost departe de casa părintească, nevoită să-şi poarte singură de grijă, au lăsat urme adânci în sufletul ei. Poate de aceea era atât de intransigentă şi veşnic pe poziție de atac, o luptătoare cu prea puțină îngăduință pentru slăbiciunile omenești. „*Aprigă femeie mai eşti!*” i-a reproşat odată un prieten de familie.

Dar ce rost au astfel de gânduri? Cum se spune aici la mănăstire, doar Dumnezeu ştie ce răni poartă în suflet fiecare om şi de aceea nu se cade să judecăm; pe nimeni, niciodată şi în nici o împrejurare.

Puiul de potârniche

Mă uit la ceas. E timpul să cobor, s-o întâmpin pe mătușa așa cum se cuvine. Tanti Paraschiva abia se mișcă. Sprijinită din ambele părți, cu greu face cei câțiva pași până la scaunul pe roți, pregătit special pentru ea. Își poartă vârsta - 90 de ani împliniți, șontâc-șontâc, dar cu zâmbetul pe buze. Pot vedea cât este de bucuroasă de ieșirea asta în lume, după luni întregi în care nici măcar prin curte nu s-a plimbat. Altfel, numai ea știe ce trage și prin câte trece cu boala grea numită bătrânețe. *„Tăti cele mi-s damblagite,* mă avertizează din mers, *dar inima mi-i tare şi de aia nu mor.*"

Volubilă din fire, cercetează și pune întrebări, vrea să știe totul despre mama și cum este să trăiești într-un cămin mănăstiresc. Când o maică îi propune să vină și ea la Paltin, să fie împreună cu sora ei, răspunde pe un ton confidențial, aproape în șoaptă: *„Eu am casa mea*". Declarația asta n-o împiedică să se plângă aceleiași interlocutoare, cât de greu îi este cu singurătatea și ce n-ar da să aibă un suflet de om lângă ea, cineva cu care să stea de vorbă pe îndelete și nu mereu în grabă. Căci vecina care o îngrijește este ocupată până peste cap cu treburile, familia și gospodăria ei, de unde să-i mai rămână timp și pentru conversații cu ea?

Iată-ne ajunse la destinație. Deschid ușa camerei și mă întreb câte speranțe și-o fi pus tanti Paraschiva în vizita asta la sora ei? Încă nu știe că nu vor sta la povești ca pe vremuri...

Prin multe etape a trecut mama în cei șapte ani de când zace la pat. Acum este într-o fază nouă. Ce se petrece cu adevărat în sufletului ei greu încercat de boală, numai Dumnezeu știe. Ceea ce vedem noi, cei din jur, este un chip

împietrit mai tot timpul, cu o privire absentă, lipsită parcă de simțire. Să fie o detașare de tot şi de toate sau o imposibilitate de a exterioriza sentimentele? E ca şi cum mama ar fi ales să se retragă între zidurile unei fortărețe de nepătruns, să nu mai aibă de a face cu realitatea şi suferințele ei. Tactica asta de apărare - nimic nu intră, nimic nu iese - o fi ea bună în felul ei, dar uite că rămân pe dinafară, fără putință de acces, bucuriile mici pe care viața încă i le mai poate oferi; precum vizita neașteptată a mătușii Paraschiva.

Așa cum m-am temut, fața mamei nu-şi schimbă expresia la vederea surorii ei. Întrebarea *„Lenuța, de ce nu vrei să vorbeşti cu mine?!*" rămâne fără răspuns. Mama tace şi îndreaptă spre noi o privire golită de orice sentiment. Deşi nu o arată, am impresia că ştie foarte bine cine este cea care încearcă să între în vorbă cu ea. După câteva minute în care nu se întâmplă nimic, hotărăsc să-mi fac de treabă pe afară. Poate că așa, rămase doar între ele, surorilor le va fi mai uşor să-şi dea drumul la vorbit.

Le găsesc cum le-am lăsat, stând una lângă cealaltă ca două străine, ele, care pe vremuri au fost atât de apropiate. O provoc pe tanti Paraschiva, măcar noi două să vorbim. Întreb de una, de alta, convorbirea se înfiripează şi decurge cât se poate de firesc. Atmosfera în cameră se înviorează, mătușa mea nu mai pridideşte cu povestitul. Bunica Elena dormitează, Ecaterina e dusă „prin vecini", așa că ne simțim ca în familie. În timp ce discutăm de zor, mă gândesc că mama este în minoritate cu două vorbărețe ca noi, dar imediat îmi cad ochii pe Roxana. Dacă o pun şi pe ea la socoteală, scorul devine doi la doi...

Oricum ai da-o, mama nu este o bunică obişnuită printre celelalte bătrâne din cămin, însă două lucruri o fac şi mai

specială, aș putea spune chiar faimoasă. În primul rând, nu oricine are o fată în Țara Sfântă - cu tot binele şi răul ce rezultă din situația asta deosebită - şi apoi, nimeni dintre bunici în întreaga așezare de la Paltin, nu are o păpușă de care să fie nedespărțită. Mama împarte cu Roxana acelaşi pat din ziua în care i-am dăruit-o, în urmă cu vreo trei ani. Știind cu câtă ușurință îşi deschide sufletul în fața gingașelor făpturi neînsuflețite, am vrut să-i fac o bucurie. Maicilor le place prietenia asta de suflet; e ceva nou şi inedit chiar şi pentru ele, care văd atâtea.

Roxana este ultima descendentă dintr-un şir lung de păpuşi care au trecut prin mâinile mamei, de la cele din coceni de păpușoi, pe care şi le făcea singură în copilărie, până la creațiile proprii de mai târziu. Mama a lucrat vreo douăzeci de ani la cooperativa *Arta aplicată*, la domiciliu. Făcea tot felul de jucării din materiale şi deşeuri textile. Iubea îndeletnicirea asta şi punea suflet în ea. Pot spune fără să exagerez, că ani de zile am trăit amândouă printre păpuşi; mama confecționându-le cu îndemânare, iar eu minunându-mă cum prind viață sub mâinile ei. Acum însă, nici măcar Roxana n-o mai interesează.

Mătușa mă întreabă cât e ceasul*, ,,că doar omul cela amu tre' să se întoarcă de la deal.*" Din nou se așterne tăcerea. Mă uit la mâinile mamei mele, odinioară atât de iuți şi iscusite în mânuirea acului de cusut. Le privesc cum se odihnesc pe cearceaful înflorat, inerte şi lipsite de vlagă. Dosul palmei cu degetele îndoite pe jumătate îmi sugerează un arici; neprietenos şi însingurat. Tanti Paraschiva nu mai zice nimic. Ce-i trece oare prin minte? Mâna ei muncită, deformată de reumatism, deşi atât de aproape de cea a mamei, nu îndrăznește vreo atingere, de parcă ar spune împăciuitoare: *,,Dacă așa vrei tu, Lenuța.*"

Ușa se întredeschide puțintel, atât cât maica de tură pe palier să îşi bage uşor capul, fără să între. Ne explică că este în trecere, vede că avem musafiri şi nu vrea să deranjeze. Vine din camera alăturată, unde a vizitat Vrăbiuța - adică pe bunica Aglaia - şi acum vrea s-o vadă pe cealaltă „păsărică" dragă ei. Privind-o pe mama cu nespusă tandrețe, i se adresează pe un ton șugubăț: *„Ce face puiul meu de potârniche? "*.

Năstrușnica întrebare ne înveselește pe loc, dar nu numai atât ci mult mai mult, căci pe aripile iubirii de aproapele ea ajunge direct în inima celei căreia îi era adresată. Mama zâmbește şi murmură câteva vorbe de binețe, după care revine la obişnuită-i privire de vultur. Ce n-a reuşit nici mătușa Paraschiva, nici eu şi nici măcar Roxana, izbutește într-o clipită drăgăstoasa noastră maică.

Orice comentariu devine de prisos. Dar oare, mai este nevoie de cuvinte în față micii minuni la care asist? Poate doar acelea care ne amintesc cât de ascunse şi greu de pătruns sunt tainele sufletului omenesc, să fie îngăduite.

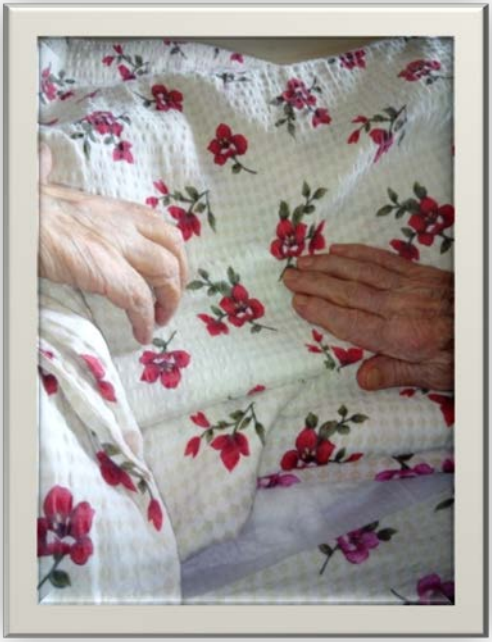

Lucruri pe care inima le știe dinainte

Era toamnă când am ajuns pentru prima oară la părintele Justin. Am promis atunci că voi reveni; cât de curând. Nu mi-am închipuit că-mi vor trebui cinci ani ca să mă țin de cuvânt. Pe mama am adus-o la mănăstire într-un început de mai. Am revenit apoi în iulie, în octombrie şi acum, în aprilie. Vizitele mele la Paltin m-au plimbat din anotimp în anotimp, am prins zile cu „brumă de mai", vreme urâtă vara, arşițe, burnițe sau ploi torențiale, tot ce a dat cerul; dar niciodată zăpadă. Iarna la Paltin o văzusem doar din fotografii şi deşi mă gândisem în sinea mea cât de frumoasă trebuie să fie așezarea în anotimpul alb, nu m-am așteptat să o constat în plină primăvară. Cât de sucită poate fi vremea!

De *Paşti* temperaturile fuseseră destul de scăzute, mai ales în timpul nopții. Când soarele a dispărut cu totul, iar cerul a devenit plumburiu, nimeni nu şi-a închipuit ce va urma. Norii coborâseră pe pământ, văzduhul, de un alb lăptos şi opac, limita vizibilitatea la câțiva metri. Orizontul îşi pierduse vădit din lărgime, făcând ca spațiul să se strâmteze în jurul nostru. Întreaga așezare, zgribulită, cu munții ghemuiți în jurul ei, era în așteptare.

Când au apărut primii fulgi răzleți, am deschis repede fereastra, să filmez spectacolul inedit. Când zăpada a început să se depună, am mai făcut un filmuleț; şi încă unul când pătura de nea a început să crească în grosime. Şi tot așa am ținut-o până spre seară, înregistrare după înregistrare, ca pentru un serial cu multe episoade pe tema instalării iernii la Paltin.

Ninsoarea a continuat să cadă neobosită toată noaptea. Nu îmi puteam lua ochii de la spectacolul fascinant. Mutându-mă de la o fereastră la alta, mă minunam de frumusețea imaginilor dezvăluite. În spatele bisericii, în lumina felinarului, fulgii dansau legănat. La etajul doi, de la locul meu preferat, abia de mai puteam zări lumina plăpândă a candelelor din cimitir. Pe măsură ce întunericul se adâncea, ninsoarea se tot întețea.

Dimineață, întreaga așezare s-a trezit sub un strat gros de omăt. Atâta zăpadă nu mai văzusem de ani şi ani! Ce pace şi câtă frumusețe emana peisajul de un alb imaculat şi ce binecuvântare starea aceea de minunare față de ceea ce vedeam; dar şi de bucurie copilărească! Pe măsură ce orele zilei se scurgeau, deveneam tot mai visătoare şi contemplativă.

Stau lipită de caloriferul fierbinte, nu pentru că mi-ar fi frig, ci pentru senzația de bine pe care mi-o dă atingerea nemijlocită. În cameră domnește o atmosferă de tihnă. Vremea le îndeamnă pe bunici la somn; văd că şi mama este moleşită. Îmi plimb privirile împrejur. „Așternuturile" de afară, proaspăt primenite, sunt de un alb imaculat, în timp ce ale bunicilor, înflorate şi în culori vii, îmi dau senzația că mă aflu acasă. „*Un spital duhovnicesc pentru natură şi un altul pentru oamenii din cămin... o lucrare profundă se înfăptuiește înlăuntrul meu, dar şi înafară...*", îşi anunță revelația un gând răzleț. În timp ce vântul viscolește zăpada, floricele mari şi mici, imprimate pe fețe de pernă şi cearceafuri, vestesc sosirea primăverii; pentru cine are ochi să le vadă.

În ciuda albului dominant de afară, amintiri şi tablouri pline de culoare se perindă prin fața mea, văzute doar de ochii minții moleşite de căldură. Mă aflu la schitul Paltin - mănăstire construită din lemn, în stil maramureșean. Dacă aș fi la

Voroneț, aș putea să-mi scufund privirea în acel albastru unic, fascinant, inconfundabil şi enigmatic în acelaşi timp, faimos în întreaga lume prin rezistența sa la vreme, dar şi prin „știința" de a bate spre verde, după umiditatea mediului înconjurător. Verdele de smarald al mănăstirii Sucevița mi-l pot doar închipui, la fel ca şi roşul stins spre cărămiziu, dominant în fresca exterioară de la Moldovița. Departe este şi mănăstirea Arbore, cu al ei verde întunecat caracteristic, rezistând de peste 450 de ani ploilor şi înghețurilor. Mă aflu la schitul de maici al mănăstirii Petru-Vodă, locul în care domnește „roşul de Paltin". Așa am hotărât eu chiar din ziua în care am făcut cunoștință cu așezarea.

Îmi amintesc ca şi cum s-ar fi întâmplat ieri... Într-o după-amiază rece şi ploioasă de toamnă, am pornit-o în formație de trei - eu, verişoara mea şi soțul ei - spre mănăstirea Paltin. Poate nu ne-am fi încumetat să ieşim pe o asemenea vreme neprietenoasă, dacă nu mi-aş fi dorit atât de mult să primesc binecuvântarea părintelui Justin; pentru părinții mei bolnavi şi pentru o înfăptuire scriitoricească pe care mi-o pusesem în gând. Era în octombrie 2011. La Paltin frigul era şi mai tăios în comparație cu cel de la Piatra, de unde veneam noi. Deşi eram îmbrăcată bine, tremuram involuntar. Tot de răul umezelii, după cum auzisem de la o maică, coborâse de la deal şi părintele Justin, mutându-şi chilia în căminul-spital proaspăt dat în folosință.

Datorită unei neînțelegeri legată de „ora lumii" şi cea de la mănăstire, unde nici vorbă să se treacă la „ceas de vară", am ajuns mult înaintea orei la care Părintele începea să primească lume. Şi cum afară ploua încontinuu, ne-am gândit să ne adăpostim în biserică. Înăuntru nu era slujbă, aşa că fiecare din

noi a putut ocupa un loc în stranele destinate maicilor. Atmosfera de pace care domnea în jur şi-a făcut imediat efectul. Învăluiți de o plăcută stare de bine, ne-am încălzit şi ne-am liniștit. Gândurile îmi zburau neîncetat la apropiata întâlnire cu părintele Justin. Ce emoții mai aveam, dar şi ce bucurie!

Îmi amintesc că la un moment dat am ieşit afară, să văd dacă n-a stat ploaia, dacă nu cumva, printr-o minune, s-au deschis înainte de vreme porțile căminului. Şi atunci le-am văzut pentru întâia dată, deşi fuseseră acolo tot timpul. De jur împrejurul bisericii erau o mulțime de muşcate, aranjate în ghivece agățate sau aşezate în şir, de-a lungul pervazului din lemn. Privirile mi-au fost atrase de o jardinieră laterală, aflată chiar în bătaia ploii. Încet şi fără grabă, picături limpezi de apă cerească se scurgeau din petalele florii roşii; alunecau peste frunzele rotunde cu margini crestate, pentru a dispărea în pământul reavăn. Lumina era încă în putere şi poate că harul ei făcea ca roşul buchetelor de culoare să-mi apară şi mai intens. Nu ştiu ce m-a tulburat mai mult - puritatea culorii sau mesajul transmis? Imaginea muşcatelor strălucinând în ploaie, simțămintele de neuitat trezite atunci, toate la un loc aveau să devină ceea ce am numit mai târziu, ,,roşul de Paltin". Legătura mea de suflet cu locul îndrăgit, cu oamenii lui, întreaga poveste, prezentul şi viitorul ei, toate puteau fi cuprinse în amintitele trei cuvinte.

Timpul devine din nou prezent. Revin la realitate. Cât despre trecutul amintirilor dragi, acum pot să văd cu claritate ce a însemnat pentru mine prima zi petrecută la Paltin. Venisem cu gândul să-l văd pe părintele Justin; căminul de bătrâne era clădirea în care se afla chilia marelui duhovnic şi nimic mai mult.

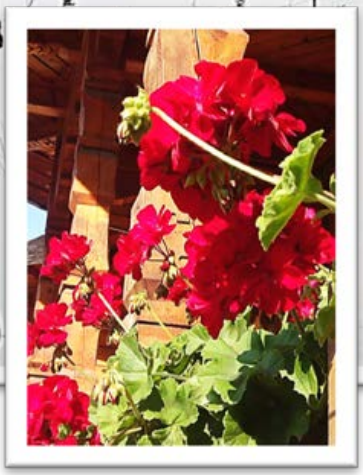

Nu știam la vremea respectivă că inima ,,mănăstirii de la deal" se află la ,,schitul din vale" şi nu auzisem încă despre ,,picătura de inimă", pe care Părintele le îndemna pe maici să o pună în tot ce fac; căci fără de ea nici un tratament nu ajută şi nici o îngrijire nu dă roade. În acel octombrie din 2011 nu aveam nici o idee că aici se înfăptuiește o lucrare însemnată. De fapt nu știam mai nimic despre locul binecuvântat în care mă aflăm şi totuşi... am simțit şi am intuit ceea ce avea să mi se dezvăluie în timp. Sunt lucruri pe care inima le știe dinainte...

Albul zăpezii de afară se împletește cu roşul din inima mea, ca intr-un șnur de mărțișor simbolic. Şi dacă, prin cine știe ce minune, pe pervazul camerei mele din cămin ar apărea un porumbel... purtând o ramură de mușcată roşie în cioc, nici că m-aș mira!

Orbește, după un scenariu nepotrivit

Ninsoarea părea că n-o să se oprească niciodată. Pesemne că cerul îşi avea socoteala lui, cernea şi tot cernea, fără să ia în considerare că eram în plină primăvară şi că eu trebuia să mă întorc acasă, precum era planificat. Ce bine ar fi fost să mă pot lasa în voia iernii, să uit de obligații şi îndatoriri; pur şi simplu să-mi amân plecarea. Chiar dacă drumurile erau înzăpezite, tot mai ajungeau oameni la mănăstire şi de la ei s-a aflat că-i prăpăd mare de la Pașcani în sus, cu greu se circulă în toate direcțiile. Cu asemenea vești cum să nu-ți faci griji?! „Sigur voi pierde avionul!", mă lamentam oricui îmi ieșea în cale. Bunicile mă priveau cu compătimire sinceră, însă maicile erau foarte optimiste şi mă consolau în stilul lor: „*Cum o fi voia lui Dumnezeu, dar o să vedeți, zăpada asta nu ține mult*." Ușor de zis, greu de crezut.

I-am împărtăşit şi mamei temerile legate de plecare. Cum să ajungi la Iaşi când toate drumurile sunt închise? Spre surprinderea mea, a înțeles imediat gravitatea situației. Clătinându-şi capul la stânga şi la dreapta, mama a exclamat: „Vai de mine şi de mine!", pronunțând clar şi răspicat fiecare cuvânt în parte. Apoi s-a scufundat din nou în starea ei obişnuită, de detașare de tot şi de toate.

Biletul pentru Iaşi era deja comandat. La telefon mi s-a spus că totul depinde de vreme şi că s-ar putea să fie anulări de curse. Străduindu-mă fără prea mare succes să gândesc pozitiv, m-am pregătit sufletește pentru călătoria de a două zi, conştientă fiind de faptul că ambele alternative - totul după program sau răsturnarea lui - erau posibile în aceeaşi măsură.

Mi-am petrecut ultima noapte la mănăstire într-o stare de aşteptare tensionată. Căminul se cufundase în tăcere, toată lumea părea să doarmă adânc şi numai eu, ca înaintea unei mari bătălii, stăteam de veghe. Oare ce-mi va aduce ziua de mâine?

Dimineaţă m-am trezit în acelaşi peisaj alb de iarnă. Zăpada era la locul ei, unde o lăsasem de cu seară; nici mai multă, dar nici mai puţină. Ninsoarea încetase între timp, dar asta nu mă liniştea prea tare, căci cine ştie care era starea drumurilor de la Paşcani în sus?!

Rugându-mă să fie semnal la locul destinat apelurilor telefonice, formez numărul de la dispeceratul autogării. Convorbirea, pe cât de scurtă, pe atât de tranşantă, spulberă orice speranţă. Veştile mă lasă fără glas. Maica Parascheva tocmai mă cauta, să stabilim la ce oră să vină maica şoferiţă, să mă repeadă la staţia de autobuz din sat. Îi povestesc cu lacrimi în ochi noutăţile tocmai aflate, că drumul între Târgu Frumos şi Paşcani e închis, cursa de ora 11 anulată. „*Acum ce mă fac?! Eu trebuie să ajung neapărat la Iaşi!*" exclam disperată, în timp ce pe ecranul minţii se derulau una după alta imaginile încurcăturilor prin care urma să trec. „*De ce oare n-am acţionat la timp şi am preferat să merg orbeşte, după un scenariu total nepotrivit cu starea vremii? Sigur, ar fi trebuit să fie primăvară... dar uite că e iarnă! Puteam s-o pornesc spre Iaşi imediat ce a început ninsoarea!* "

„*În primul rând, vă rog să nu fiţi stresată!*", m-a încurajat maica Parascheva, pe un ton liniştit. M-a asigurat că va căuta o soluţie, se va sfătui şi cu alte maici, poate să găsească vreo maşină particulară, pe cineva dispus să mă ducă la Iaşi pe o rută pe care încă se circulă. „*Aşteptaţi-mă în biserică. Rugaţi-vă Maicii Domnului să ne ajute. Vin cât pot de repede să vă spun ce-am făcut*."

Urmez automat sfatul primit, recunoscătoare că în momente în care nu puteam judeca clar, cineva îmi spune ce să fac. În biserică simt cum încep să mă liniștesc. Mă rog după puterile mele, luptându-mă cu un noian de gânduri, în favoarea şi contra deznodământului dorit. La câte necazuri şi nenorociri se pot întâmpla în viața unui om, recunosc că reacția mea a fost exagerată. *„Când pleci la drum, știi, dar când ai să te întorci, nu poți chiti*”, fac haz de necaz, citând din înțelepciunea populară. Realizez că mai degrabă mă împac cu gândul că așa a fost să fie, să rămân înzăpezită la Paltin, decât să cred că prin cine știe ce minune aș putea ajunge în aceeaşi zi în dulcele şi atât de râvnitul târg al Ieşilor.

Atmosfera de pace din biserică m-a liniștit. Ce ușurare să simt cum oceanul de sentimente şi trăiri emoționale în care mă afundasem împotriva voinței mele, începea să-şi limpezească apele învolburate. Puteam, în sfârşit, să aud şi glasul inimii. Îmi făcea bine faptul că, în timp ce eu ridicasem mâinile, predându-mă necondiționat circumstanțelor potrivnice, maicile căutau soluții, încercând să mă scoată din necaz. Nu eram singură în confruntarea cu neprevăzutul.

Slujba îşi urmează cursul după tipicul obişnuit. Părintele Ioan se roagă cu evlavie pentru întreg poporul român - pentru Biserică şi conducătorii ei, pentru monahi şi monahii, pentru credincioşii din țară şi dinafara ei, cerând izbăvirea de nevoi şi necazuri, vindecarea celor bolnavi; mântuirea. În minte îmi vine o amintire din copilărie - *„pățania cu rugăciunea*” - din timpurile în care îmi petreceam vacanțele de vară la Piatra Neamț, la sora mai mare a mamei.

Fiecare seară se derula după acelaşi ritual. Înainte de culcare, mătușa Ana - „mama mea de vară”, cum obişnuiam să o numesc - ne așeza în genunchi, să ne spunem rugăciunea.

După ce rosteam *Tatăl nostru* în cor, ne rugam fiecare în parte, cu glas tare, pentru sănătatea şi binele celor apropiați. Odată s-a întâmplat ca în înşiruirea de nume rostite de Viorel, să nu fiu menționată tocmai eu, verişoara lui bună! Intervenția mea a fost promptă. Fără să stau prea mult pe gânduri, am completat lista celor binecuvântați. *„Dă-i Doamne sănătate şi lui Monica Potârniche!”*, am adăugat cu de la mine putere, pe un ton răspicat. Multă vreme a fost pomenită întâmplarea hazlie, iar eu dată ca exemplu, ce frumos am ştiut a-mi face singură dreptate. Dar dacă stau să mă gândesc bine, altfel aş interpreta acum, la maturitate, cele întâmplate atunci.

Remarc amuzată că pe vremea aceea aveam fir direct cu Dumnezeu. Cât de firească era relația mea cu divinitatea! Inocența de copil... ce binecuvântare! Ştiam cum să procedez când ceva nu mergea după aşteptările mele. Fără să fac caz de greşelile aproapelui, ceream ajutor; îmi spuneam oful, mă rugam şi apoi eram liniştită. Nici vorbă să mă îndoiesc de împlinirea celor cerute. Mă întreb dacă neaşteptata evocare are un rost al ei anume, poate nu întâmplător mi-am amintit întâmplarea din copilărie? Poate copila de pe vremuri vrea să o îndrume pe cea de acum... *„Hai măi Monica, fii şi tu mai curajoasă şi nu mai face atâta caz de povestea asta cu anularea cursei! E suficient să te rogi - Doamne, ajută-mă să ajung la Iaşi! Şi va fi bine, ai să vezi.*” Să mă rog cu candoare de copil şi să mă încred în Pronia cerească, ce sfat duhovnicesc frumos!

Mult timp după aventurile vizitei la Paltin, citindu-l pe Octavian Paler, am găsit citatul care s-ar fi potrivit de minune dialogului din biserică... *„Şi poate că anumite lucruri trebuie să le pierdem ca daruri pentru a le cuceri ca virtuți.*”

Voia lui Dumnezeu

Am murmurat un „*fie ce-o fi*”, dar nu foarte convinsă. În timp ce mă struneam să accept realitatea, încurajată de întâlnirea cu copilăria, o parte din mine îndrăznea să creadă că totul se va aranja. Deşi ar fi trebuit să fiu atentă la slujbă, şi chiar încercam, gândurile-mi rătăceau de ici colo; când îmi aminteau „catastrofa”, că nu se circulă spre Iaşi, când proclamau că orice este posibil, cu voia lui Dumnezeu. Încă ezităm şi nu-mi era clar nici mie ce atitudine să abordez. Teoretic îmi ştiam lecţia, cum şi ce-i de făcut, practic însă, eram în două luntre.

Mărturisesc că de ceva vreme mă frământau tot felul de întrebări legate de voia lui Dumnezeu - cum ştim care-I sunt intenţiile cu noi, până unde se cade să meargă vrerea omului şi cum să o împăcăm cu cea a lui Dumnezeu? Şi care-i calea bună de urmat - renunţare, împăcare, când nu ne iese ceva ce ne-am dorit sau străduinţă şi curajul de a tot încerca, cu perseverenţă, până vom reuşi? Când suntem îndreptăţiţi să ,,forţăm nota”, să fim întreprinzători şi când se cade să ne resemnăm?

Parcă retrăiam disputa despre care citisem recent, dintre Ecaterina a II-a şi patriarhul Rusiei. Cel din urmă susţinea că perioada de pace pe care o traversa imperiul rus se datora rugăciunilor neîncetate ale monahilor şi clerului bisericesc, în timp ce marea împărăteasa invoca conducerea ei înţeleaptă. Cum hotărăşti unde-i adevărul când înclini să dai dreptate fiecăreia din cele două părţi? Referitor la dilema mea, mult mai simplu ar fi fost, desigur, dacă m-aş fi rugat „*Doamne,*

călăuzește-mi voia"... dar la vremea respectivă nu vedeam lucrurile așa.

Îmi amintesc cât de derutată am fost, asistând la un incident petrecut într-una din vizitele mele trecute. Într-o noapte, nu mult după stingerea luminii, alertată de țipetele bunicii Ileana, maica de gardă a găsit-o pe mama căzută din pat, întinsă pe podea. Era prima oară când se întâmpla așa ceva cu o pacientă paralizată. Mama n-a pățit nimic grav, s-a ales cu o sperietură zdravănă şi cu un cucui în frunte. M-am gândit că asemenea întâmplări sunt inerente într-un cămin de bătrâni, nu zilnic, dar câteodată... na, se întâmplă şi ce n-ai vrea. „Ceasul rău", mi-am zis în sinea mea. Printre maici însă, nefericita întâmplare nu a trecut atât de ușor. Se pare că maica în tură a invocat voia lui Dumnezeu pentru a justifica accidentul. Am prins să aud ce i-a răspuns superioara ei: *„Păi nu merge să punem totul în seama lui Dumnezeu! Ar fi prea simplu așa, să nu ne asumăm responsabilitatea. Mai bine am recunoaşte că nu am luat suficiente măsuri, că nu ne-am gândit la ce s-ar putea întâmpla rău... Dar hai să ne gândim acuma! Ce-am învățat din cele întâmplate? Ce schimbăm? Punem o scândură la marginea patului, chemăm tâmplarul să vadă cum o montăm, noaptea reglăm patul la orizontală... Adevărata smerenie este să mărturiseşti că ai greşit, că ai luat prea în uşor lucrurile şi uite, n-a ieşit bine!*" În săptămâna aceea s-a ținut chiar şi o ședință pe tema securității bunicilor, la care a participat tot personalul cu ascultare la cămin.

Revenind la necazul cu anularea cursei spre Iaşi, înțelegeam eu foarte bine ce ar fi înțelept să fac, asta însemnând să accept situația, care oricum nu depindea de mine, pentru ca apoi, cu mintea limpezită, calmă, să încerc tot ce-mi

va sta în putință să ajung la aeroport. Dacă voi reuşi sau ba, rămânea la voia lui Dumnezeu. Câtă dreptate a avut o maică dragă când, în împrejurări mai puțin dramatice decât cele cu care mă confruntam eu, m-a avertizat: *„Am observat că aici, la mănăstire, de multe ori lucrurile nu se întâmplă după cum le plănuim. Vrem într-un fel şi iese altfel, cerem una şi primim alta... Noi ne-am obişnuit cu „surprizele" astea. La urma urmei, Domnul hotărăşte!*"

„Haideți că v-am găsit pe cineva să vă ducă la Iaşi!" mi-a curmat şirul gândurilor maica Parascheva. Cu glas şoptit dar energetic, mi-a anunțat vestea cea mare, după care m-a îndemnat să mă duc în cămin, să-mi iau rămas bun de la mama. *„Aveți o jumătate de oră! Vă aşteptăm în fața bisericii, imediat după terminarea liturghiei!*"

Astfel şi-a primit lămurirea dilema care mă frământa. Puteam să nu recunosc că viața bate filmul? Întotdeauna cu voia lui Dumnezeu.

Mânați mai, hăi, hăi!

Urc în fugă „scările care înalță”. De atâta grabă nici nu realizez că s-ar cuveni să le adresez un gând drag de despărțire, înainte să mă aventurez spre Iaşi. Cu sufletul plin de elan, sunt pornită deja la drum!

Jumătatea de oră pe care o am la dispoziție o petrec cu mama, dau însă o fugă şi în camera alăturată, să-mi iau rămas bun de la maica Eudochia, imobilizată la pat. Când întru, ce surpriză! Din prag - căci patul ei e lângă ușă - îmi dă bineț Aglaia. Nu m-am așteptat s-o găsesc pe bunica mea dragă atât de vioaie, într-o dispoziție de zile mari. Mă conving cu ochii mei câtă dreptate au avut maicile spunând că după Paște bunicile revin la viață.

Aglaia nu pare să realizeze cine sunt. Bucuria ei nu este legată de un motiv anume, precum revederea cu mine, ci se plasează mult mai sus, plutind parcă deasupra a tot şi a toate; o trăire necondiționată a lui „aici” şi „acum”. Mă îmbrățișează de parcă ne-am fi regăsit după o lungă despărțire şi e atâta căldură şi putere în strângerea ei! Mă întreb în sinea mea, uluită, care o fi secretul acestei vitalități?

Deşi îmi propusesem să rămân doar câteva minute, într-o inspirație de moment am rugat-o pe Aglaia să recite ceva, în amintirea zilelor când ne răsfața cu „recitaluri de poezie”. Bunica nu s-a lăsat rugată şi din repertoriul ei atât de bogat, a ales o piesă în ton cu iarna. Știu şi eu de ce m-am așteptat la ceva de genul: „*Astăzi în sufragerie/Dormitau pe-o farfurie,/ Necăjite şi mânjite,/ Zece ouă înroşite*”... Geamurile nu se dezgheț seră complet după frigul nopții, doar printr-un ochi,

nici ăla prea mare, se puteau zări biserica şi brazii încărcați de zăpadă. Chiar să fi avut vederea cât de cât bună, din patul ei de lângă ușă, Aglaia nu putea vedea peisajul de afară. Probabil alte simțuri au sfătuit-o să aleagă Plugușorul. Sub privirile noastre amuzate, în cameră a răsunat: „*Doamne, binecuvântează/ Casa care o urează/ Plugușor cu patru boi,/ Plugușor mănat de noi,/ Mânați măi,/ Hăi, hăi!*”

Se face timpul să cobor. Afară mă așteaptă o măreață schimbare de scenografie. Albul încă domnește atotstăpânitor peste întreaga așezare, dar cât de strălucitor mi se înfățișează totul! Vreme de câteva clipe, cât le ia ochilor să se obișnuiască, lumina mă orbește; până într-atât încât îmi feresc în lături privirea. Sub razele zeloase ale unui soare sârguincios, dornic să șteargă ruşinea neputinței din ultimele zile, zăpada sclipește oriunde mă uit. O fi știind că orele-i sunt numărate? Merg cu grijă, e lunecuș. Mă gândesc că odată cu rezolvarea problemei mele personale a ajuns la un bun sfârşit şi „ispita” primăverii, îngenuncheată timp de trei zile de către anotimpul alb.

Maica Parascheva mă așteaptă în fața bisericii, alături de ea, „salvatorul meu”. Maşina are portiera deschisă, sugerându-mi că nu-i timp de pierdut. *„Aici la noi la mănăstire, de multe ori lucrurile nu se întâmplă după cum le plănuim...”*, îmi revine în minte cuvintele bine știute. Şi nu-i așa? Că uite, am venit cu cursa lui nea Vasile şi plec - mare minune! - cu maşina mică, însoțită de nea Mihai pe post de șofer personal... Știe Dumnezeu cum să le rânduiască pe toate!

Nea Mihai e nerăbdător s-o pornim la drum. Îmi iau rămas bun de la maica Parascheva, ne îmbrățișăm cu drag şi sper că gestul de afecțiune să-i transmită ceva din recunoștința pe care i-o port. Îmbrățișez din priviri întreaga așezare. Lumea e

adunată în fața bisericii şi ce moment bun, după terminarea liturghiei, să mă despart de întreaga obște!

În timp ce urc în maşină văd cum o maică alunecă şi cade pe pământul înghețat. Mai multe mâini se îndreaptă spre ea, în ajutor. Cât de frumos descrie Sf. Vasile viața de obște - *„Ce este mai adevărat decât împreunarea şi unirea aceasta? Ce este mai dulce şi mai cu dar, decât amestecarea aceasta a obiceiurilor şi sufletelor?*" când *„unul e în cei mulți şi cel unul, nu singur, ci în cei mulți*" - dar oricât de convingătoare ar fi cuvintele, ce tulburător este să vezi mesajul lor pe viu, cu ochii tăi, când în sprijinul maicii sar în ajutor atâtea brațe şi mulțime de oameni o încercuiesc.

Imaginea atât de grăitoare devine din ce în ce mai mică, tot mai îndepărtată. Rămân în urma mea mănăstirea sfântă şi „drumul mierii", cu ale lui „albine lucrătoare". Pe o vreme nici de primăvară, nici de iarnă, mă aventurez spre Iaşi. Iau cu mine în suflet chipuri de oameni dragi, dar şi binecuvântarea părintelui Justin, „pentru tot lucrul bun". Ce n-aş da să-i pot auzi aievea îndemnul: *„Așa măi, întoarce-te acasă şi povestește cum este pe la noi. Scrie despre bătrânele din azilul mănăstirii, scrie cu cuvintele tale, așa cum le-ai văzut prin ochii tăi. Căci femeile astea simple au dus şi duc lumea înainte. Şi să nu uiți de „picătura de inimă"... "*

Paltin este un nume foarte popular pe harta țării. Nu e nevoie să scotocești îndelung Internetul ca să afli că mai multe sate din țară şi chiar râuri, şi-au împrumutat denumirea de la arborele binecuvântat în viziunea populară. Ținuturile nemțene participă şi ele la această competiție națională, doar că apelativul cu sonoritate aparte desemnează un așezământ nemenționat de wikipedia; un loc unde învățăturile creştine se

aplică în viața de zi cu zi, luând chip de fapte şi înfăptuiri omenești. Paltin e locul unde poți găsi o Familie - familia părintelui Justin, dar şi un cer apropiat de pământ.

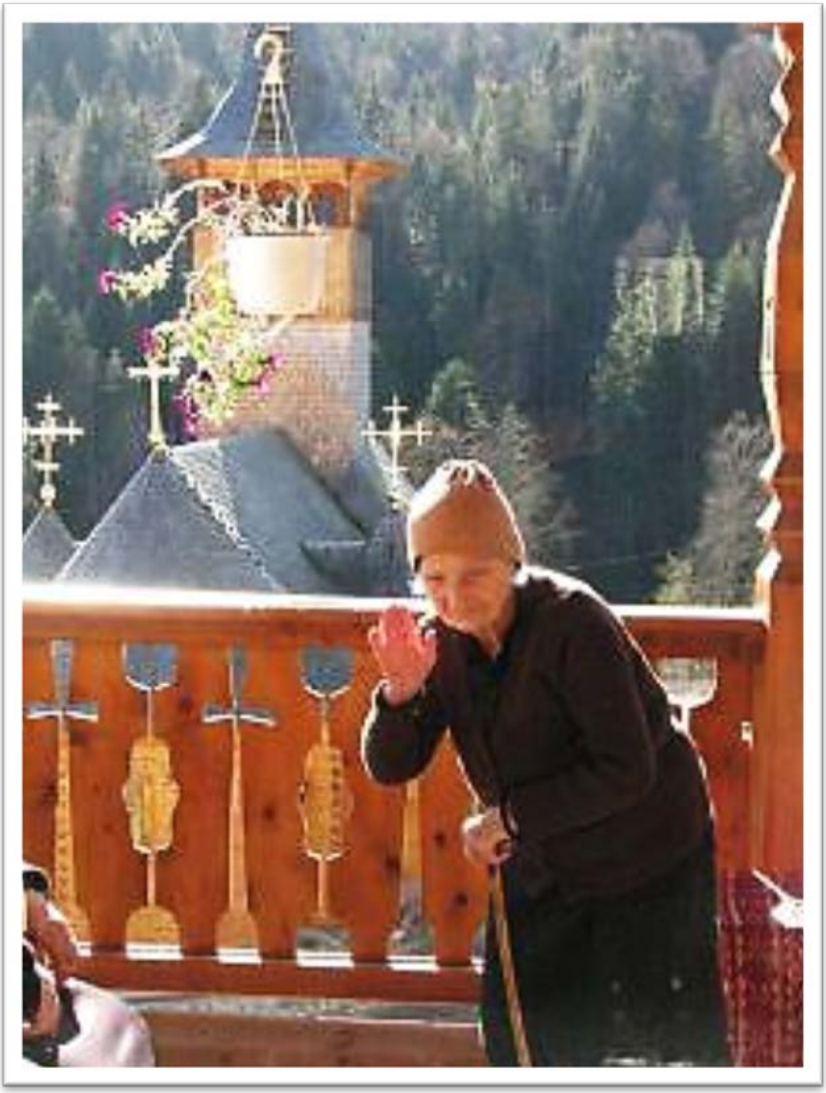

Cuprins

nr. pg.

3…..Un punct plutitor pe harta țării
6…..Drumul mierii
10….Povestea scărilor de la azil
14…..Mai pe deal, mai pe vale
17…..Cărări luminoase pentru fapte şi vise
20…..De la geamie la mănăstire
26…..Nu bunică, ci doamnă!
31…..O fugă la „mănăstirea din deal”
34…..O Vitorie Lipan a Ardealului
39…..Precum aurora boreală
45…..Nu-mi dai oleacă de apă?
48…..Parlamentul bunicilor de la Paltin
52…..Cei doi care l-au văzut pe Dumnezeu
56…..Afară-i frig şi iarna-i grea
60…..În țara lui Tu-Împărat
64…..Bucurie sfântă
69…..Puiul de potârniche
73…..Lucruri pe care inima le știe dinainte
79…..Orbește, după un scenariu nepotrivit
83…..Voia lui Dumnezeu
86…..Mânați mai, hăi, hăi!